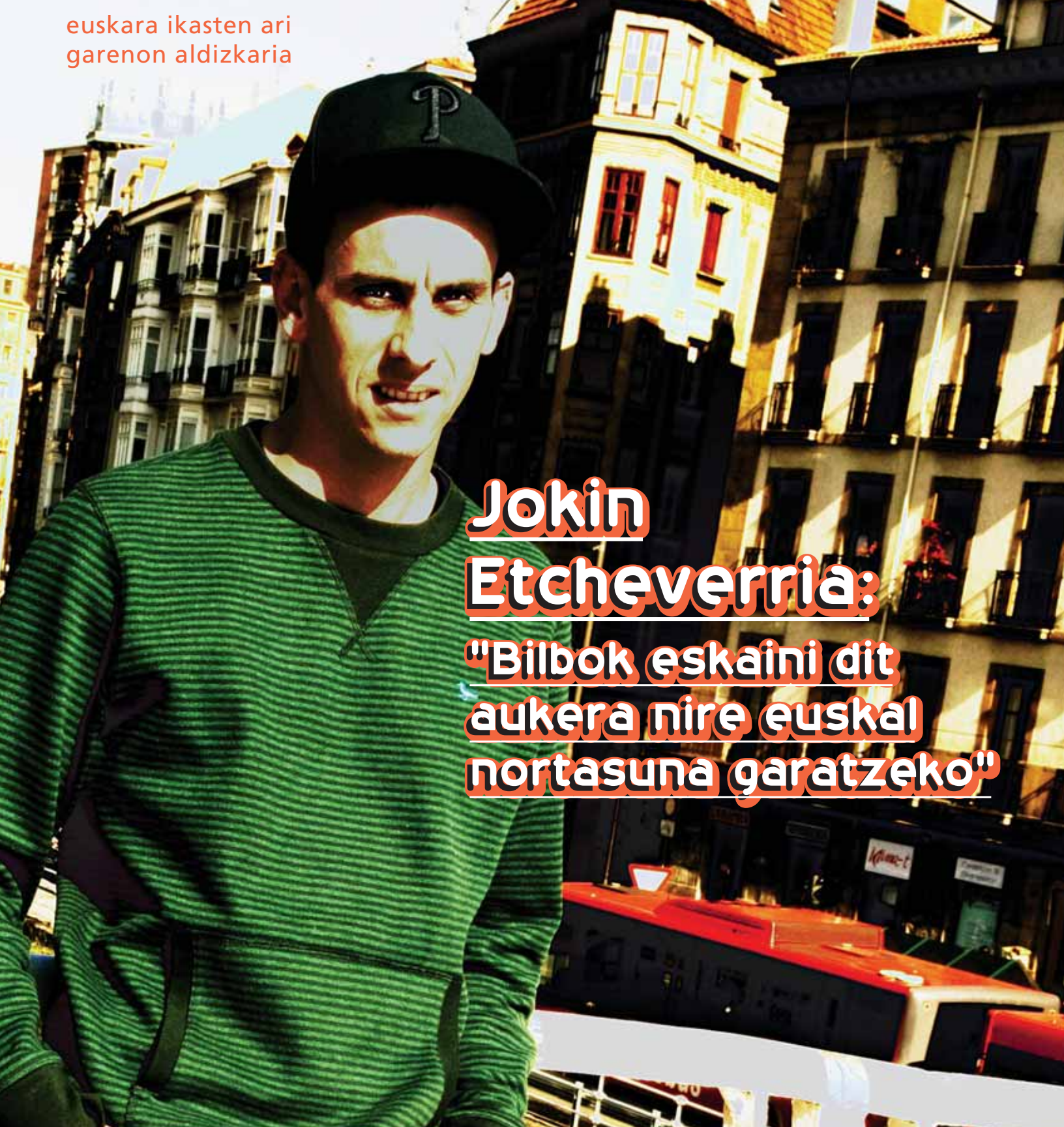

euskara ikasten ari
garenon aldizkaria

Jokin Etcheverria: "Bilbok eskaini dit aukera nire euskal nortasuna garatzeko"

Gaurgero:

Jone Uriaren lehenengo
Bertsolari Txapelketa
Nagusia

Gaurgero:

Bakarrik ala
bikotekidearekin
egiten duzu lo?

Bizilege

apartak:
50 urte bete ditu
Nikolas Txikik

Ostutako

pasarteak:
Kirmen Uriberen
Bilbao-New York-Bilbao

06

14

24

27

32

36

06 GAURGERO

- Jone Uriaren lehenengo Bertsolari Txapelketa Nagusia
- *Pagorriaga*, naturaz gozatzeko gune magikoa
- Bakarrik ala bikotekidearekin egiten duzu lo?
- Kirol-oinetakoek ere behatzak dituzte

14 SEKUENTZIA DIDAKTIKOA

Ni bizi naiz baserrian animalien erdian

23 HAMAIKA TRIKIMAILU

Olatz Simon

24 ELKARRIZKETA

Jokin Etcheverria: "Bilbok eskaini dit aukera nire euskal nortasuna garatzeko"

27 BIZILEGE APARTAK

1959-2009: berrogeita hamar urte bete ditu Nikolas Txikik

30 OSTUTAKO PASARTEAK

Kirmen Uriberen *Bilbao-New York-Bilbao*

32 KOMIKIA

Hazien bidaia (6. atala)

36 KULTURONTZIA

- Pribatutik publikora: Guggenheim bildumak
- Argitalpen berriak

Ikasbil atarian ikusgai

404

Testuen/ariketen maila:

1A 1B 2 3 4

ERREDAKZIOA:

Eskarne Lopetegi
Esther Isasa
Mª Ixabel Valcarlos
Ion Imanol Iturriotz
Juan Miguel Gutierrez
Xabin Arzelus

AZALEKO ARGAZKIA:
Josexo Arantzabal

DISEINUA ETA MAKETAZIOA:
Zirrimarra/Truke
(Andoain-Beasain)

INPRIMATEGIA:
GERTU
Oñati, Gipuzkoa

LEGEZKO GORDAILUA
BI- 2251/81
ISSN: 0212-6788

Euskal Autonomia Erkidegoko
Administrazio Orokorra
HABE
www.habe.euskadi.net
Tel. 943 02 26 00
Faxa: 943 02 26 01
e-mail: argitalpenak@habe.org
Harpidetzak: harpidetzak@habe.org

Alero bezala, gure aldizkariaren erredakzioan eta web orrian jaso ditugun galdera-zalantzak ekarri ditugu hona, laburbilduta, zuri ere interesatuko zaizkizulakoan.

Lehenengo eta behin, barkatu zuregana joateagatik beste leku baten zalantza argitzeko, baina buelta asko eman ditut eta ez dakit nola konpondu. www.kaixo.com atariko euskaltegi atalean sartu naiz sinonimoen ariketak egiteko eta egin ditut, baina zuzenketa ez da inon ere agertzen.

Orriaren arabera, elkarlanean ari zarete, beraz, zuen laguntza eskatzen dizuet.

ESKERRIK ASKO

Jaso dugu zure kontsulta eta esan behar dizugu harrituta gaudela. Izan ere, gu sartu gara [kaixo.com](http://www.kaixo.com) atarian eta sinonimoen ariketetan ematen du emaitza.

Dena dela, jakin ezazu web orri gehiago daudela sinonimoen ariketak egiteko. Besteak beste, HABEk euskara ikasleentzat duena: www.ikasbil.net ataria. Bilatzailean sinonimo hitza jarritzen baduzu, hainbat ariketa aurkituko dituzu.

Gure atariaz gain, euskal jakintza ikastolarena ere baduzu: <http://euskaljakintza.blogspot.com/sinonimoak-lantzen/>

Irakasle agurgarria: Olatz naiz, eta akademia batean ari naiz euskara irakasten emakume heldu bati. Urrian 2. perfileko azterketa dauka (medikua da bera) eta nagoen akademian ez dute material askorik. Arauak etab. irakasleko materiala topatu dut, baina ez dut aurkitzen idazlan eredurik inon. Batez ere eskutitx formalak idazten jakitea komeni zaio azterketarako. Hau lantzeko materialik izango bazenute eta bidaliko bazenidate, bihotzez eskertuko nizueke. Zuen berri laster izango dudalakoan, agur 7'erdi.

Olatz

Jaso dugu zure eskaria eta laguntze aldera, hona hemen aurkitu ditugun hainbat kontu: lehen, www.ikasbil.net/osatuz atarian dauden azterketa-ereduak, idatzietarako ideiak izan ditzazun:

<http://www.ikasbil.net/osatuz>

Ikusiko duzunez, atarian beste hainbat material aurkituko duzu, zure ikaslearekin lan egin dezazun.

Bigarrena, IVApek dituen idazki-ereduak:

<http://www.ivap.euskadi.net/>

¿Dónde se pueden consultar los números hasta un billón (10 a la 18) escritos con las normas actuales?

Puedes consultar en la web de Euskaltzaindia o en Ikasbil.

Pero estos contenidos están exclusivamente en euskera. No obstante, puedes consultar el libro "Gramática didáctica del euskera" de I. Zubiri publicado por Didaktiker (Bilbao, 2000) donde encontrarás las explicaciones en castellano. La cuestión es que sólo existe en formato libro, no en Internet, así que te recomendamos que hagas uso de nuestro servicio de biblioteca. Para ello, no tienes más que acceder a la sección Biblioteca de nuestra web: www.ikasbil.net

Kaixo! gustatuko litzaidake jakitea nola esaten den "zer egin duzu udan?" ala "zer egin duzu udaran?".

Mila esker

Erantzuna erraza da, "uda" hitza batuan erabiltzen dugu eta gipuzkeraz, berriz, "udara". Beraz, Gipuzkoan "zer egin duzu udaran" esaten dute euskaldun zaharrek.

Ikus dezakezunez, bi erataria esan daiteke, baina Gipuzkoan ohi-koagoa da "udara" entzutea.

Komikia

Komiki hau ikus eta entzuteko, jo helbide honetara: www.ikasbil.net

Txo!

Zure txokoa da hau, idatziguzu!

HABEK "EBALUAZIOAN ETA HIZKUNTZA-PROBETAN JOKABIDE EGOKIAK SUSTATZEKO GIDA-LERROAK – EALTAREN EKARPENA" SINPOSIOA ANTOLATU DU

3 HABEK EALTA Hizkuntza-probetarako eta Hizkuntzak Ebaluatzeke Europako Elkartarekin batera "Ebaluazioan eta hizkuntza-probetan jokabide egokiak sustatzeko **gida-lerroak** – EALTaren ekarpena" sinposioa antolatu du.

Sinposioa datorren azaroaren 13an, 09:00etatik 17:00etara, Donostiako Teknologia Elkartegian egingo da. Egun beteko saioa izango da eta egitarauan ageri den modura, goizean hiru ponentzia aurkeztuko dira eta bazkalondoa, eztabaida-taldeen eta mahai-inguru batez bidez garatuko dira lan-ideia nagusiak.

Sinposio hau HABEren sarean azterketagintzan, kurrikulu mailak egiaztatzeke zereginetan (**bateratze**-saioetan hezitzaile, aztertzaile, antolatzaile) dabilen ororentzat izango da, baita euskara-agiriak baliokidetzeko prozesuan aritu ziren erakundeentzat ere.

Sinposio honen bidez, EALTaren ebaluazio eta hizkuntza-proben gida-lerroak zertan diren helarazi nahi zaio horretan diharduen komunitateari, eta gure artean darabilgun praktikaren inguruko hausnarketa bideratu eta jarduera egokitzeko bideak zein izan litezkeen aztertu.

Argibide gehiago edota egitarauaren xehetasunen berri jakin nahi izatera, jo www.habe.euskadi.net edo www.ikasbil.net web-orrietara.

HABE

OROTARIKO EUSKAL HIZTEGIA SAREAN

3 Orotariko Euskal Hiztegia (OEH) sarean jarri du Euskaltzaindiak, eta Akademia-oren webgunean kontsulta daiteke www.euskaltzaindia.net/oeh helbidean.

Orotariko Euskal Hiztegia sarean jartzeko, paperezko edizioaren prestaketan erabili ziren datutegiak oinarri hartu, eta Internet bidezko zabalkunderako bi bertsio prestatu dira: bata, PDF formatuan, testu jarraitu moduan ordenagailura jaits daitekeena, eta bestea, web bidez, sarrera nagusiak bilatzeko aukera eskaintzen duena.

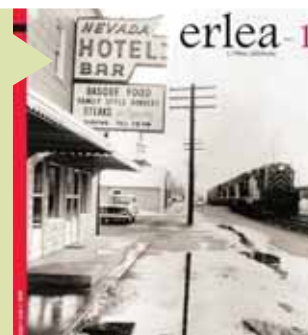
Orotariko Euskal Hiztegiak euskararen **aro** eta euskalki guztietako lexikoa jaso eta antolatzea du **xede**. 1987an argitaratu zen paperean lehen liburukia eta 2005ean azkena, hamaseigarrena. Orain Euskaltzaindiak sarean eskaintzen duena hiztegiaren oinarritzko bertsio elektronikoa da eta *Creative Commons* lizentziapean banatzen da.

Bertsio hau, argitalpen elektronikoaren lehen urratsa izatea nahi luke Euskaltzaindiak eta, gerora, hiztegiaren egituratze-maila osatuagoa lortzea helburu izango duen proiektuaren abiapuntua.

KALEAN DA 'ERLEA' ALDIZKARIA

2 Argitara berria du Euskaltzaindiak *Erlea* literatur aldizkariaren lehen zenbakia. Lau hilabeteen behin kaleratuko da, Bernardo Atxagaren zuzendaritzapean. 136 orrialde izango ditu eta 12 eurotan izango da salgai. **Estreinako** zenbakian parte hartu duten idazleen artean dira, besteak beste, Joxemari Iturralde, Mariasun Landa, Monique Laxalt, Xabier Lete, Joxean Artze eta Harkaitz Cano.

Aldizkariaren egituraz mintzatu zen Atxaga, baita bere ezaugarri nagusiez ere, eta proba bat dela ere esan zuen **aurkezpen-ekitaldian**: "Euskaldunok muga bat gainditu dugu, badugu gune sendo bat, euskal literatura sustatzeko gutxienezko irakurle kopuru bat; orain erremediorik gabe, aurrera joan behar dugu".

XIBEROKO BOTZAK WEBGUNE BERRITU DU

2 Zubereraz goza ahal izateko, Xiberoko Botzaren **irratsaioak** antenatik irteten eta Interneten ere entzuteko aukera izango da hemendik aurrera, xiberokobotza.org webgune berrituari esker. Astebetez izango dira entzungai, informazioa berriak gaina hartu bitartean. Bestetik, Internetarako **propio landutako** artikulua zein argazki eta erreportajeak egiteko asmoa ere azaldu dute webguneke arduradunek.

Internetez eskainiko duten informazioa irratian entzuten dena izango da batik bat, baina Internetarako propio landutako artikulua ere argitaratuko dituzte; informazioaren laurdena izango da hori, eta bildutako materiala gero uhinetara hedatuko dute.

ARO.- Garai. *Época*. Époque.

AURKEZPEN-EKITALDI.- *Acto de presentación*. Acte de présentation.

BATERATU.- *Unificar*. Unifier.

ESTREINAKO.- Lehen. *Primero/a*. Inaugural.

GIDA-LERRO.- *Pauta*. Ligne.

IRRATSAIO.- *Programa de radio*. Programme de radio.

PROPIO LANDU.- *Preparar a propósito para*. Préparer exprès pour.

XEDE. Helburu. *Fin, objetivo*. Objectif.

Testua: Gorka Etxabe Otadui (Arteman Komunikazioa)
Argazkiak: Josetxo Arantzabal

Urriaren 3an abiatu zen Zestoan aurtengo Bertsolari Txapelketa Nagusia eta Barakaldoko BECen izango du helmuga, abenduaren 13an. Ordura arte **jiraka eta bueltaka ibiliko** da bertsolarien zirko handia —Euskal Herri osoko berrogeita lau bertsolari, hamar **epaile**, beste horrenbeste **gai-jartzaile**, eta ehunka laguntzaile eta kolaboratzailez osatua—, bertsozaleak **hunkitu** eta bertsoez goza dezaten. Txapelketak sekulako **ikusmina** pizten du eta aurtengoa ere ez da salbuespen izango. Telebista, irrati, egunkari eta agerkari digitalek txapelketaren informazio zehatza eskainiko digute zaleoi, Euskal Herriko **ekitaldi** handienetakoa den txapelketa honetan.

2 Jone Uriaren lehenengo Bertsolari Txapelketa Nagusia

Bertsolaritza eta matematikak

Garai bateko bertsolaritzak sekulako **bilakaera** izan du azken urteotan; ondo landutako irudia, itxura modernoa, emakumeen gero eta presentzia handiagoa, diseinuzko eserlekuak... gauza asko aldatu dira bertsolaritzan eta aldaketa horien guztien **lekuko** izan da gure protagonista. Jone Uri algortarra da, hemeretzi urte ditu eta matematika ikasten ari da. Hamabi urte zituela hasi zen bertsotan Algortako Bertsolari eskolan. Eskolarteko txapelketetan Bizkaiko txapelduna izan da txiki zein nagusitan. 2008ko Bizkaiko txapelketan finalaurrekoetara heldu zen. Eta aurtengoa du parte lehenengoz Txapelketa Nagusian. Zestoako saioan estreinatu eta puntuaziorik onena eskuratu zuen.

Getxoko Andra Mari auzunean egin dugu **hitzordua** Jonerekin. Klean jende gutxi dabilen egun bat da eta Jonek berak ere kontzentratuta dirudi. Matematika ikasten dihardu Euskal Herriko Unibertsitatean, **nonbait** erritmoa eta logaritmoak gustuko ditu eta ikasketak eta bertsolaritza ondo **uztartzen** ditu. “Jende askok esaten dit bertsolaritza eta matematika elkartzea arraroa dela. Baina esango nuke zientziak ez diela hitzei **kalterik egiten** eta ondo moldatzen naiz. Ordu asko eskaintzen dizkiet bie”.

Etxean, bertsolaritzarekin harremanik ez

Joneren etxean inor ez zen bertsolari. “Gurasoak zaleak dira, baina ez dute inoiz bertsotan egin”. Gogoan du garai batean ez zituela oso gogoko, Gero, ordea, **entzutearen poderioz**, bertsolari bilakatu da. Algortako jaietan zuzeneko saio batek piztu zion bertsotan aritzeko gogo. “Aitak zuzeneko saioan bertsoen gaineko komentarioak egiten zizkidan eta asko gustatu zitzaidan. Esango nuke **ordukoari esker** egin nintzela bertsolari”.

Bertsotan hasi zenean, ordea, ikastolan ez zegoen bertso-eskolarik baina handik urtebetera Fredi Paia algortarrak bertso-eskola sortu zuen. **Geroztik, buru-belarri aritu** da Jone bertsolaritzan. Esan digunez, inoiz ez zitzaion burutik pasa Ber-

tsolari Txapelketa Nagusian parte hartuko zuenik. “Gogoratzten dut 2001ean lehenengo finalera iritsi nintzenean, adinaren kalkulak egin nituela. Orduan pentsatu nuen 2009an txapelketa nagusian egoteko aukera izango nuela, baina amets bat besterik ez zen”. Ametsa zena, baina, egia bihurtu da, eta Jonek bikain hasi zuen Txapelketa Nagusia, lehenengo saioko puntuaziorik onena eskuratu zuen.

Plazetako **jende-uholdeak** errespetua ematen badio ere, Jone Uri lasaia da eta elkarriketa honetan ere agerian utzi du patxada hori. Txapelketa zalea ez den arren, bertan agertzea inportantea dela dio: “Jendearen aurrean agertzen garelako eta ezagutzera ematen dugulako geure burua”. Hala ere, Jonek nahiago ditu saio normalak, bertso-poteoak eta afariak. Ariketei dagokienez, orokorrean mota askotako saioak eskaintzen ditu Jonek, “baina, beharbada, **zortziko txikiko** umorezko saioetan eta bakarka moldatzen naiz ondoen”.

Gero eta emakume gehiago bertsolaritzan

Bertsolaritzak etorkizun oparoa duela uste du, gero eta gazte gehiago datorrelako, eta Euskal Herri osoko bertsolariak agertzen ari direlako. Era berean, emakumeen presentziarekin **harro agertu** da. “Ni ohituta nago emakumeekin kantatzen. Bertso-eskolan gehiago ginen eta txapelketetan ere neska asko elkartzen ginen”, Zorionez, entzuleak zein bertsolariak **ohitu** egin gara egoera berrira.

Nork jantziko du txapela?

Aurtengo txapelketan ere sorpresarik ez dela izango uste du Uriak eta azken urteetako irabazlea ikusten du faborito. “Uste dut txapelak ez duela buruz aldatuko. Amets Arzallus ondo dabil, Unai Iturriaga eta Igor Elortza ere **bikain** ari dira, baina uste dut onena Andoni Egaña dela eta berak irabaziko duela”. Finalaren aurrean kiniela egitera ausartu da bertsolari algortarra, eta hiru lehenen izenak eman dizkigu. Andoni Egañak irabaziko du, Maialen Lujanbio bigarren izango da eta hirugarren, Unai Iturriaga. ■

Jone Uria, HABE aldizkariko
elkarrizketari erantzuten

Jone Uriaren lehenengo Bertsolari Txapelketa Nagusia

◀ Zortziko Txikia ▶

Bertsoa puntutan zatitzen da eta puntu bakoitzak, neurriaren arabera, silaba-kopuru jakin bat izango du. Zortziko txikiak lau puntu ditu eta errima lerro bikoitietan doa. Neurri hau, temako egoera bizi eta umoretsuetarako gehiago erabiltzen da, berbaldu luze dramatiko eta epikoetarako baino.

Segidan, adibide bat duzue. Jone Uria eta Iratxe Ibarra, Gernika-Lumoko Jai Alai frontoian aritu ziren 2008ko azaroaren 26an.

Gaia: Dantza ikastaro batean ezagutu duzue elkar. Asteik atera, Iratxek geroz eta estuago heltzen diola konturatu da Jone.

*Jota ikasi nahian 7
belarri ta buru 6A
hona etorri zinen 7
gainera seguru 6A
baina hurbiltzen zabiltz 7
zu ordurik ordu 6A
gaur tango bat dantzatzen 7
bukatuko dugu 6A*

Bideoa osorik ikusi nahi izanez gero, hona hemen helbidea:
<http://bertsoplaza.tv/erabiltzaileak/zenbeita/gernika-lumoko-finalurrekoa-zortziko-txikia-jone-uria-eta-iratxe-ibarra/view>

BIKAIN.- Primeran, oso ondo jardun, ibili.
Sobresaliente. Excellent/e.

BILAKAERA.- Garapena. *Evolución. Évolution.*

BURU-BELARRI (ARITU).- *Con mucho empeño. Avec acharnement.*

EKITALDI.- *Acto, recital. Acte, récital.*

ENTZUTEAREN PODERIOZ.- *A fuerza de escuchar. À force d'écouter.*

EPAILE.- *Juez/a. Juge.*

GAI-JARTZAILE.- Bertso-saiotan gaiak jartzen dituen gero bertsolariak bertsoa bota dezan. *Persona que modera las sesiones de bersolarismo y fija previamente el tema de los versos.*

Instigateur/trice et modérateur/trice des manifestations en bertsolarisme.

GEROZTIK.- *Ordutik. Desde entonces. Depuis lors.*

HARRO AGERTU.- Harro egon. *Mostrarse orgulloso/a. Se montrer fier/ère.*

HITZORDU.- *Cita. Rendez-vous.*

HUNKITU.- *Emocionar. (S')émouvoir.*

IKUSMIN.- *Kuriositatea. Curiosidad. Curiosité.*

JENDE-UHOLDE.- *Jende pila. Oleada de gente. Beaucoup du monde.*

JIRAKA ETA BUELTAKA IBILI.- *Jira eta bira ibili. Andar dando vueltas.*

Tourner et virer/marcher en faisant des tours.

KALTE EGIN.- *Perjudicar. Nuire.*

LEKUKO.- *Testigo/a. Témoin.*

NONBAIT.- *Itxuraz. Al parecer. Apparemment.*

OHITU.- *Habituat (se), acostumar (se), hacerse a. S'habituer.*

ORDUKOARI ESKER.- *Orduan gertatutakori esker. Gracias a aquello, a lo ocurrido entonces.*

Grâce à ce qui c'est passé à ce moment-là.

UZTARTU.- *Elkartu. Juntar. Joindre.*

Jone Uria, Andra Mari auzuneko elizaren parean

Gaurgero

Pagorriaga, naturaz gozatzeko gune magikoa

Oreinak dira Pagorriagako ikur.

Maizpide barnetegiko ikasleak Pagorriagara egindako bisitan.

Etxaldearen ikuspegi orokorra.

② Paraje ikusgarria, natura, animaliak... horiek guztiak eskaintzen ditu *Pagorriaga* izeneko **etxaldeak**. Gainera, ohituta daude kanpotarrak hartzen, besteak beste, euskaltegietako ikasleak joaten baitzaizkie bisitan. Guk beste hainbeste egin dugu eta Agustin Linazasoro hango arduradunarekin elkartu gara etxaldearen ezaugarriak ezagutze aldera. Hona hemen horien guztien inguruko laburpena.

Ingurune paregabea

Interes naturalista berezia duen **eremu** batean dago kokatuta *Pagorriaga* etxaldea. **Eraikuntza** nagusia 1800. urteko baserri tipikoa da, baina erabat **berriztatu** zuten duela urte batzuk. Murumendi mendiaren **magalean** kokatuta dago, Beizamako Biotopotik oso gertu. 700 metroko altueran dagoenez, izugarrizko bistak ditu eta eguraldiak aukera ematen duenean, itsasoa ere ikus daiteke bertatik.

Gipuzkoan aurkitu daitekeen **hariztirik** handiena dago bertan. Gainera, hemeretzi hektareako **azalera** duen **basoa**, ortu ekologikoa eta animalia ezberdinak aurki ditzakegu, besteak beste, **oreinak**, ardiak, ahuntzak eta oiloak.

Ingurunean aurkituko dugun **lurpea** karstikoa da, ondorioz, kobazuloak, **leizeak**, iturriak eta ur-jauziak dituzten errekatxoak sortu ditu. Flora **gorostiz**, **haginez**, **pagoz**, **lizarrez** eta oreinek garbitutako zelaiz osaturik dago. Fauna ere oso ugaria da: **basurdeak**, **azeriak**, **azkonarrak**, **basakatuak**, **orkatzak**, hegazti ugari eta erreketan **amuarrrainak**.

Jarduera nagusiak

Etxaldearen **jarduera** nagusia orein-**hazkuntza** da. Berrogei orein ekarri zituzten Agustin Lizanasorok eta Javier Blancok, etxaldearen jabeek, Ingalaterratik, hainbat **hazleri** galdetu ondoren, abere hauek *Pagorriagara* oso erraz egokituko zirela sinetsita. Hala gertatu da eta gaur egun lau **ar** handi eta berrogeita hamar orein-ama dituzte. Jaiotzak kanpoan gertatzen dira, laguntzarik gabe eta oreinek beren bizimodua egiten dute **larretako** belarra janez eta beharrezkoa denean **garagara** edo pentsu ekologikoaz lagunduta.

Itxituren bidez mugatu da oreinak bizi diren lekua, baina edonola ere, lortu da abere eta inguruaren arteko erabateko **oreka**.

Baina landa-turismoko etxea ere bada *Pagorriaga*. Izan ere, goiko zati osoa (ganbara) modu independentean aloka daiteke. Lau logela **bikoitz**, hiru ohe gehitzeko aukerarekin, bi egongela (Internet zerbitzua dutenak), bi bainugela eta sukalde-jangela ditu. Tximinia eta telebista ere badaude bisi-tarien esku.

Eta ez hori bakarrik. Bestela ere, hain ezagunak ez diren hainbat **esparrutan** eskaintza zabala baitu *Pagorriagak*, hala nola:

Bisita gidatuak:

- Eskolei
- Euskaltegiei
- Mendi elkarteei
- Gai zehatz batekin interesatuta daudenei (mitologia, arkeologia, ornitologia, espeleologia, naturalistikoa, eta abar).

Osasun bidezko tailerrak:

- Mota desberdinetako masajeak
- Musika tailerrak
- Ziurtasun eta ahalmen tailerrak
- Eta abar

Kontsulta terapeutikoak:

- **Garezurretik** hezur sakrorainoko masajea
- Masaje emozionala
- Psikoterapiak
- Eta abar (eta abar honetan, pertsona bakoitzaren momentuak eskatzen duen bidea erabiltzen da)

Pagorriaga, Anothe elkarteko kide

Azken jarduera bat ere aipatu nahi dugu, *Pagorriaga Anothe* elkarteko kide baita. Animaliek funtzio terapeutikoa betetzeko berezko **gaitasuna** dutela sinesten dute *Anothe* elkartekoek. Hori horrela, animalia eta natura bidezko terapia lantzen dute, helburu terapeutiko jakin baterako animaliez eta ingurune naturalaz **baliatzen** dira, beraz. Gaur egun, profesional ugari dira osasun fisikoaz arduratzeaz gain, **ongizate** emozionala, mentala eta soziala aintzat hartzen dituztenak. Hain zuzen ere, esparru honetan kokatu daiteke animaliak "sendabide" egokitzen hartzea, **onura** fisikoak nahiz psikikoak atzematen baitira honelako terapiak jaso dituzten pertsonengan.

Anothe elkartearen web orria: www.anothe.org

Energia berriztagarriak

Eguzki-energia eta energia eolikoa erabiltzen ditu etxaldeak argindarrez **hornitzeko** eta erregai nagusia, berriz, egurra da. ■

i

<http://www.nekatur.net/pagorriaga>
Posta elektronikoa: pagorriaga@gmail.com

AMUARRAIN.- Trucha. Truite.
AR.- Macho. Mâle.
AZALERA.- Superficie. Surface.
AZERI.- _____
AZKONAR.- _____
BALIATU.- Servirse de, valerse de. Se servir de.
BASAKATU.- _____
BASO.- Bosque. Bois.
BASURDE.- _____
BERRIZTATU.- Renovar. Rénover.
BIKOITZ.- Doble. Double.
ERAIKUNTZA.- Construcción, edificio. Édification.
EREMU.- Zona. Zone.
ESPARRU.- Ámbito. Domaine.
ETXALDE.- Caserío, hacienda. Ferme.
GAITASUN.- Capacidad, habilidad. Aptitude.
GARAGAR.- _____
GAREZUR.- Cráneo. Crâne.
GOROSTI.- _____
HAGIN.- _____
HARIZTI.- _____
HAZKUNTZA.- Crianza. Croissance.
HAZLE.- Criador/a. Éleveur/euse.
HORNITU.- Abastecer. Approvisionner.
ITXITURA.- Valla, cercado. Clôture.
JARDUERA.- Actividad. Activité.
LARRE.- Pastizal, pradera. Pâturage.
LEIZE.- Sima, caverna. Précipice, caverne.
LIZAR.- _____
LURPE.- Subsuelo. Sous-sol.
MAGAL.- Protección, abrigo. Abri.
ONGIZATE.- Bienestar. Bien-être.
ONURA.- Beneficio. Bénéfice.
OREIN.- _____
OREKA.- Equilibrio. Équilibre.
ORKATZ.- _____
PAGO.- _____

2

Asko dira testuan aipatzen diren animalia eta landareak eta guk horiek guztiak hiztegian jaso ditugu. Gaztelaniazko eta frantsesezko adierak, ordea, kokatu gabe utzi ditugu, lan hori zuk egin dezazun. Hona hemen:

Jabali. Sanglier.
Ciervo/a. Renne, cerf.
Tejón. Blaireau.
Gato montés. Chat sauvage.
Cebada. Orge.
Tejo. If.
Robledal. Chênaie.
Zorro. Renard.
Acebo. Houx.
Corzo. Chevreuil.
Haya. Hêtre.
Fresno. Frêne.

Zalantzarik baduzu, jo 45. orrialdera.

www.ikasbil.net atarian Pagorriagari buruzko testu eta ariketa gehiago aurkituko dituzu.

Testua: Gorka Etxabe Otadui (Arteman Komunikazioa)

Bakarrik ala bikotekidearekin egiten duzu lo?

② Britainia Handian eginiko Zientzia eta Medikuntza Kongresu batean ohea partekatzea edo konpartitzea ez dela **osasungarria** adierazi du mediku ospetsu batek. “Osasunaren, **atsedeneren** eta erlaxazioaren mesedetan bikotekideek **bananduta** egin beharko lukete lo” azpimarratu du. Haren ustez, bikoteen %50ek loaren perturbazioak sufritzen dituzte elkarrekin lo egiterakoan.

Gaia interesgarria iruditzen zaigu eta, hori dela eta, gurean zein uste dugun aztertzea pentsatu dugu. Pentsatu eta egin. Horretarako, zuengana zuzenean jotzea erabaki dugu eta adibide txikia baldin bada ere, euskaltegi bateko talde batekin elkartu eta eztabaida jaso dugu.

Sarreraren aipatu bezala, elkarrekin lo egiteak ez omen digu mesederik egiten. Aditu britainiarren esanetan, historiari begiratuz gero, oso ohitura modernoa omen da **batera** lo egitea. Alegia, industria-iraultzaren ondorio zuzena ei da. “Jendea hiriburu handietara joan zenean, etxeetan lekuri ez zegoen, batera lo egiteko beharra zegoen eta ordutik ez da ohitura hori aldatu”. Erromatarren garaian, esaterako, elkarrekin lo egiteko ez, baizik eta harreman sexualak edukitzeko erabiltzen omen zen **ohea**. Lo nork bere ohean egiten zuen.

“Nik ez dut emaztearekin lo egiten eta jendeak gauza bera egin beharko luke”, dio mediku ospetsuak. Eta honela arrazoitu: “ohea partekatzeak depresioa eragin dezake, arazo kardiakoak sor ditzake, kolpeak eta birikietako trastornoak, eta horrek guztiak bikotearen banaketa ekar dezake”. Horrexegatik guztiagatik, osasungarriagoa omen da bakarrik lo egitea.

Beraz, eta orain arte irakurritakoaren arabera, nahiz eta bikotekidearen **alboan** hobeto egiten dugula lo uste izan, ez omen da hala.

Mahaiaren bueltan Aretxabaletako Euskaltegian

Gu Aretxabaletako (Gipuzkoa) Udal Euskaltegira gerturatu gara, eta bertako ikasleei galdetu diegu ea bakarrik ala bikotekidearekin egiten duten lo. Era berean, nahikoa atsedene hartzen duten ere galdetu diegu. Erantzunen arabera, argi dago Aretxabaletan nahiago dutela bikotekidearekin bakarrik baino.

3. mailako froga prestatzen harrapatu ditugu ikasleak. Jakinaren gainean zeuden azalduko ginela, eta etxeko lanak eginak zituzten. Han aurkitu ditugu Ana Nogueiras, Estibaliz Arrate, Ion Albizu, Itziar Piedehierro, Marijo Maltras eta Pili Muñagorri, eta beraiekin aritu gara solasean, izan ere, mintzamina lantzeko balio izan baitie guk proposatu diegun gaiak.

Ana Nogueirasek ez du zalantzarik. “Nik bikotekidearekin egiten dut lo. Beharbada, deskantsatzeko ez da ona izango, baina oheratzeak beste konnotazio batzuk baditu. Harremanak hobetzeko, sentipenak transmititzeko, askoz hobe da bikotekidearekin lo egitea, eta bikotekiderik gabe ez dakit lo egiten. Alboan norbait behar dut eta bere berotasunak on egiten dit”.

Estibaliz Arratek ere bat egiten du Anak dioenarekin. “Niri hasieran kostatu zitzaidan beste pertsona batekin lo egitea, ordura arte beti bakarrik **oheratzen** nintzelako. Baina, gerora ohitu egin naiz eta orain nahiago dut bikotekidearekin lo egiten”.

Ion Albizu da gizonezko solaskide bakarra, eta hura ere bikotekidearekin oheratzearen alde agertu da. “Nik bikotekidea daukat eta berarekin egiten du lo, eta nahiago dut berarekin lo egin, nahiz eta batzuetan gustura egiten dudana lo bakarrik. Osasunarentzat kaltegarria izan daiteke ganorazko atsedenek ez hartzea, baina ohea partekatzea ona da maitasunarentzat”.

Maitasunaren mesedetan, elkarrekin hobeto

Itziar Piedehierro da mahaiairen bueltan gaudenon artean gazteena eta oraindik bakarrik egiten du lo. "Nik oraindik bakarrik egiten dut lo, baina nire asmoa bikotekidearekin lo egitea da etorkizunean. Hori bai, uste dut bakarrik hobeto egiten dela lo. Alboan norbait edukitzerakoan, haren kurrunkak, mugimenduek... gehiago molestatzen dute, baina uste dut ohea partekatzea beharrezkoa dela".

Marijo Maltrasek ere bikotekidearekin egiten du lo eta horrela segitzea espero du luzaroan. Hala ere, Marijok, besteek ez bezala, uste du bakarrik lo egiteak ez diola maitasunari kalterik egiten. "Bananduta lo egiteak ez du esan nahi maitasunik ez dagoenik, logela berean bi ohe egiteak ez du esan nahi bikoteak ez duela ondo funtzionatzen. Hori bereizi egin beharko genuke, izan ere, asko elkar maite duten bikotekide askok bananduta egiten dute lo".

Itziar Muñagorri beti egin du lo norbaiten alboan. "Aita, arreba, beti izan dut norbait alboan. Goxotasun hori inportantea da. Gaur egun senarrarekin egiten dut lo, eta ondo moldatzen gara, nahiz eta zurrunga egiten duen". Hori bai, oheratzerako orduan arazoak izan daitezkeela ohartzen du Itziarrek. "Nahiago dut bikotekidearekin lo egin, baina tarteka, niretzat denbora hartzea gustatzen zait eta beranduago oheratzen naiz. Egun horietan ez naiz senarraren alboan oheratzen, batez ere, ez molestatzeko, eta malgutasun hori garrantzitsua da".

Bikotekidearekin, atsedenenik ez

Maitasunaren mesedetan izan daitekeena deskantsuaren kalterako izan daiteke. Hori da, behintzat, gure solaskideek uste dutena. Albizuk argi dauka. "Bikotekidea urduri badago, arazoak baditu, ziur ez duzula ondo lo egingo. Baina hori da bikoteen egunerokoa, ezta?". Arazoak arazo, gure solaskide gehienek atsedeen hartzen dute bikote-lagunaren alboan. "Lo ondo egiteko beste faktore asko kontuan hartu behar dira, ez bakarrik albokoaren gorabeherak. Urduritasunek, arazoek... galarratzen dute loa, eta ez albokoak". Anak dienez, "bikotekidea kanpoan denean, ez dut lorik egiten, eta hori da niretzat benetako arazoa. Segurtasun-eza izan daiteke, edo ohitura-kontua".

Argi dago, beraz, Aretxabaletan zein iritzi duten. Ohitura-kontua ala besterik ezagutu ez dugun ondorio ote da? Ez dakigu, baina argi dago nahiago dugula bikotekidearekin bakarrik baino. ■

Argazkia: Josetxo Arantzabal

Aretxabaletako Udal Euskaltegiko ikasgela, Mirian Txintxurreta irakaslearekin. Eskumatik ezkerrera, Ana Nogueiras, Estibaliz Arrate, Ion Albizu, Itziar Piedehierro, Marijo Maltras eta Pili Muñagorri.

◀ Ala ▶

Bakarrik ALA bikotekidearekin egiten duzu lo?

ALA juntagailu hautakaria da eta maila guztietako osagaiak elkar ditzake, normalean bi: perpaus osoak, izen-sintagmak, aditzondoak, izenondoak, eta abar.

Erabilerari dagokionez, galde-perpauzetan edota zehar-galdereetan erabili ohi da maiz, eta gehien gehienetan elkarren baztergarri diren aukerak adierazteko. Bestela esanda, aukera bat hartzeak besteak baztertzea dakarrela adierazteko.

Hona hemen zenbait adibide:

- Non elkartuko gara, zure etxean ALA nirean?
- Noiz etorriko da, gaur ALA bihar?
- Hemen geratuko zara ALA gurekin etorriko zara?

Juntagailu hau, maiz, antonimoekin erabiltzen da. Adibidez:

- Azkenean joango zara, BAI ala EZ?
- Zein koloretakoa da, ZURIA ala BELTZA?
- Ez dakit EGIA ala GEZURRA den.

Komunztadura: Normalean aditza singularrean jotatzen da. Besterik da pertsona-komunztadurari dagokionez. Galdera bi zatitan banatzen denean, hau da, galdetzaile batekin erabiltzen denean, aditza 3. pertsonan jotatu ohi da. Adibidez:

- Nor joango DA, zu ala ni?
- Nork egingo DU, zuek ala guk?
- Nori eman behar diote, zuri ala niri?

Osagai-ezabaketak: Normalean, ezabaketak eskuineko juntagailuan gertatzen dira. Adibidez:

- Mirenekin joango zara ALA Josebarekin?
- Etorriko zara gurekin ALA ez?
- Gaurko hegazkina hartuko duzu ALA biharkoa?

Azken juntagaiaren ezabaketa: Sarri azken juntagaia ezabatu egiten da. Egitura hau harridura edota zalantza adierazteko erabili ohi da eta zenbaitetan galdera erretorikoak egiteko erabiltzen da. Hona hemen zenbait adibide:

- Ez dakizu nor naizen, ALA (ez nauzu ikusi)?
- Zer uste duzu, tontoa naizela, ALA?
- Ez esan ezer, arrazoi osoa daukat eta. Ez, ALA?

◀ Bikotea osatu eta bikotekidearekin lo egin ▶

Bi hitz hauek maiz nahasi egiten ditugu:

BIKOTEA: Bi lagunez osatutako multzoa. Adibidez, *Neska-mutil bikoteak/Pilotari-bikotea*.

BIKOTEKIDEA: Bikotea osatzen duen kideetako bat.

Adibidez: *Nire bikotekideak ez nau maite*.

Errepasa ezazu testua bi hitz hauen erabilera aztertuz.

ALBO.- Lado, costado. Côté.

ATSEDEN.- Descanso. Repos.

BANANDUTA.- Separado/a. Séparé/e.

BATERA.- Junto/a. Ensemble.

OHE.- Cama. Lit.

OHERATU.- Acostar (se). (Se) coucher.

OSASUNGARRI.- Saludable. Salubre.

Kirol-oinetakoek ere behatzak dituzte

③ Aspaldi asmatu ziren bost **behatz** dituzten galtzerdiak, baina jakizue pausu bat gehiago eman dela diseinuaren munduan eta behatzak dituzten kirol-oinetakoak ere asmatu dituztela. *Fivefingers* (bost behatz) izena dute eta salgai jarri dituzte kirol-dendetan. Zein kiroltarako egokiak diren jakin nahian, informazio bila ibili eta gero, hona hemen zenbait kontu interesgarri.

Lehenik eta behin, kirol-oinetako hauen inguruko informazio orokorra eskainiko dizuegu:

Arretaz irakurri testua:

Kayak ontzira edo surf taulara igotzen bazara, nabigatzea edo **arrantza** kirola atsegin badituzu, baduzu non galdetu. Kirolari horiek hasi baitziren lehendabizikoz oinetako horiek erabiltzen. Ur-kirolak dira denak, aire librean egiten direnak, baina ura izan arren, ez ziren **labaintzen** oinetako horiekin, **zolak** lurrari ondo heltzen baitio. Hau da, errendimendu onekoak direla esan daiteke.

Fivefingers modelo bat baino gehiago dago, ur-kirol askotan ikusiko dituzu. *Sprint* eta *Sko* modeloek velkroa duen zinta dute **oinbularretik** oinari ondo heltzeko, eta hankak **erosotasuna** izateko, baita kirol jardunik gogorrean ere. *Flow* modeloa, berriz, 1,2 mm mehe den neoprenoz egina dago, urik hotzenez ere hanka **lehor** izateko.

Ingeniari lana dauka *Fivefingers* oinetakoak, oso ondo egina dago, diseinua alboratu gabe. **Goi mailako** lehengaiak erabili dituzte, *Vibram* zolaren **bikaintasuna** oso preziatua da, eta oinetako honekin hobe izango da zure kirol jarduna, egun baino gehiago goxatuko duzu aire librean zabiltzanear.

Fivefingers oinetakoak **ez du munduan berdinik**. Zolari esker, lurra eta natura hurbilago sentituko dituzu. Osasunari lotutako **onurak** ere izango dituzu, gorputzak duen **berezko** biomekanikaren **alde egiten** baitu oinetakoak, ahalik eta modurik naturalean ibiliko zara.

Poliamida **malguz** egina dagoenez, aise lehortzen da, eta oinetakoa bera ez da hain azkar berotzen. Zolak berak marra batzuk ditu, **ildaska** moduan, eta oinaren azpi aldean ez dute seinalerik uzten. Zola-mota honek, **besteen aldean**, hobeto heltzen dio zoruari, bai zoru bustia dagoenean, bai lehorra dagoenean.

Oinutsik zoazenean ume baten antzera sentitzen eta mugitzen zara. Jolasteko gogoz, emozioz beteta, eta aurrera segitu nahi duzu, **irmo**. Oinaren azpian lurra sentituta, ibili ere atsegin handiagoz egiten duzu, berdin jauzi, eta korrika egin ere. Toki batetik bestera **joate hutsa** plazer iturri bihurtzen da. Atsegin hori **ahaztuxea** baduzu, *Fivefingers* oinetakoak jantzita berreskuratuko duzu. Izan ere, betiko zapatilak ez dizu lurra sentitzen uzten, ukatu egiten dizu sentazio eder hori, ez dizu hain aise uzten **paisaiarekin bat egiten**. *Fivefingers* oinetakoekin lurra sentitzearen sentazio hori areagotu egiten da, sentibilitatea izateko **ahalmena** areagotuko zaizu, eta aldi berean, zure oinak indartsuagoak izango dira, orekari hobeto eutsiko diozu, errazago mugituko zara, **trebetasun beteagoz**. Oinetako hauekin badirudi **ortozik** zabiltzala, baina ortozik ibiltzeak duen arriskurik gabe.

Aire librean aritzen diren era askotako kirolarik aukeratu dute oinetako hau. Adibidez, *ChiRunning* teknika erabiltzen dutenek lasterka egiteko, kayak zaleek, bulder izeneko eskalada mota egiten dutenek, windsurfa egiten dutenek... Edo fitness zaleek capoeira dantzatzeko, edo yoga edo pilates egiteko. Egia esan, *Fivefingers*-en erabiltzaileek geroz eta kirol jardun gehiagotan erabiltzen dute oinetakoa.

2

- 1.- Zure ustez, nork idatzi du testua?
 - a) *Fivefingers* oinetakoak erosi dituen pertsona batek.
 - b) *Fivefingers* oinetakoak sortu dituen enpresak.
 - c) Zapata-denda bateko saltzaileak.
- 2.- Zein asmoz?
 - a) Oinetakoen alde onak eta txarrak azpimarratzeko asmoz.
 - b) Oinetakoen onurak azaltzeko, besterik gabe.
 - c) Emandako informazioaren bidez, jendeak oinetakoak eros ditzan.
- 3.- Zein arrastok lagundu dizute aukera egiten? Hemen jaso:

.....

.....

.....

Zalantzarik baduzu, jo 45. orrialdera.

ZEIN DA ZURE IRITZIA?

Jarraian duzun testua zapatila hauek erostekotan dabilen pertsona batek idatzi du. Izan ere, erosi aurretik besteen iritzia jakin nahi baitu:

*Oinetako horiei buruzko iritzia eskatu nahi dizuet, ea horiek erostea merezi duen. Udako oso aproposak dirudite hondartzarako, mendirako, **haitzetan** ibiltzeko. Eta egunero ibiltzeko dirudite, ez dirudite garestiak, kontuan izanik nik txankletak ekainaren 1ean jantzi eta ez ditudala kentzen irailaren 15era arte.*

IRITZIAK

- **Zatarrak** benetan, amatxo maitea, min ematen dute begietan! Benetan babesten al dute oina? Lehen kolpea hartzean hatz bakoitza ihesi joango dela dirudi. Sandalia on batzuk askoz ere estetikoagoak dira, hankak **arnasa** hobeto **hartzen** du, eta salneurriari dagokionez ere, sandaliak garaile.
- Hondartza inguruko haitzetan ibiltzeko diren beste oinetakoak bezain itsusiak dira, **modernoagoak izatea**.
- Ez dakit, ez dakit behatz horiek arnasarik behar bezala hartuko duten.
- Oinen fetixistentzat al dira?
- Nik denda batean ikusi nituen, eta ez nintzen arrotz sentitu. Dendariak zioen estetikari begiratuta, jendea **zur eta lur geratzen** dela. Entzun egin behar ziren dendariaren aholkuak! Probatu eta gero jendeak ez omen du **txintik** ere esaten haien kontra. Ortozik ibiltzearen antzekoa ei da, baina oinetakoekin ibiltzeak dakartzan onurei **uko egin** gabe. Oinak oso ondo hartzen du arnasa.

AHALMEN.- Gaitasuna. *Capacidad. Capacité, pouvoir.*

AHAZTUXE.- Ahaztu samarra. *Bastante olvidado/a.*

Assez oublié/e.

ALDE EGIN.- Favorecer. *Faveur.*

ARNASA HARTU.- Haizea hartu. *Ventilar. Aérer.*

ARRANTZA.- Pesca. *Pêche.*

BEHATZ.- Hatza. *Dedo. Doigt.*

BEREKO.- Natural. *Naturel/elle.*

BESTEEN ALDEAN.- A diferencia de otros/as.

Contrairement à d'autres.

BIKAINTRASUN.- Excelencia, perfección. *Excellence.*

EROSOTASUN.- Comodidad. *Confort.*

EZ DU MUNDUAN BERDINIK.- Ez du munduan parekorik.

No se parece a nada del mundo, no hay nada que le iguale

en el mundo. Il n'y a rien comme lui dans le monde.

GOI MAILA.- Puntero/a, calidad suprema. *Excellente qualité.*

HAITZ.- Arroka. *Roca. Roc.*

ILDASKA.- Estría. *Rainure, vergeture.*

IRMO.- Con firmeza. *Fermement.*

JOATE HUTSA.- El simple hecho de ir. *Le simple fait d'aller.*

LABAINDU.- Resbalsare.

LEHOR.- Sikua. *Seco/a. Sec.*

MALGU.- Flexible. *Flexible.*

MODERNOAGOAK IZATEA.- Solamente que más modernos/as. *Mais plus modernes.*

OINBULAR.- Empeine. *Cou-de-pied.*

OINUTSIK.- Ortozik. *Descalzo/a. Pieds nus.*

ONURA.- Beneficio, provecho. *Bénéfice.*

ORTOZIK.- Oinutsik. *Descalzo/a. Pieds nus.*

PAISAIAREKIN BAT EGIN.- Paisaiarekin bat etorri.

En armonía con el paisaje. En harmonie avec le paysage.

TREBETASUN BETEAGOZ.- Trebetasun handiagoz.

Con mayor agilidad, más plena. Avec une plus grande agilité.

TXINTIK.- Ezer. *Nada. Rien.*

UKO EGIN.- Arbuiaitu, errefusatu. *Renunciar. Refuser, renier.*

ZATAR.- Itsusia. *Feo/a. Laid/e.*

ZOLA.- Suela. *Semelle.*

ZUR ETA LUR GERATU.- Harri eta zur geratu.

Quedarse pasmada/a, flipar. Rester ébahi.

1B

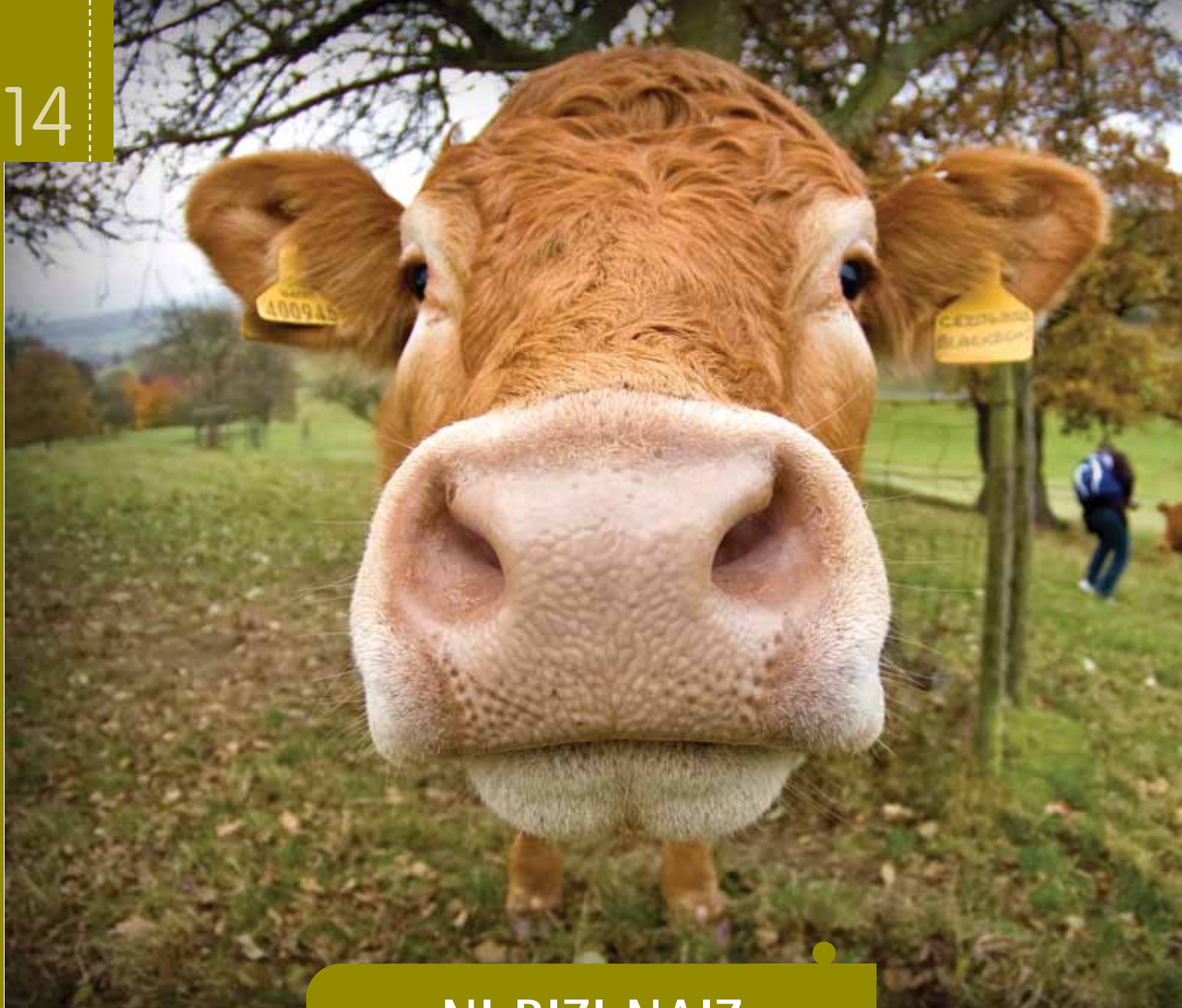
Idatzi hemen zeure iritzia:

.....

.....

.....

*Idatzitakoa guri bidali nahi izatera, bidali zure lana
argitalpenak@habe.org helbidera eta trukean opari bat jasoko duzu.*

NI BIZI NAIZ BASERRIAN ANIMALIEN ERDIAN

1B Abesti ezagun baten hasiera erabili dugu hil honetako sekuentziari izenburua jartzeko. Izan ere, baserriko bizimoduari errepaso bat eman nahi baitiogu hurrengo orrialdeotan. Ikusi nahi dugu non kokatzen duzun zeure burua: kalekoa ala baserrikoa zaitugu?

Eta baserriko hizkera arrotza gertatzen bazaizu, bertara hurbiltzeko bidea eskainiko dizugu, hainbat hitz aurkeztuz.

Sar zaitetz, bada, ukuiluan eta hasi lanean!

[Sekuentzia Didaktikoa]

Helburua gauzatzeko, hauek izango dira egingo dituzun lanak:

- *Baserría* hitzarekin zerikusia duten hitzak atzemango dituzu.
- *Baserritarra* eta *kalekumea* zer diren bereizten ikasiko duzu.
- Baserriaren inguruko hiztegiari errepaso bat emango diozu, ezagunak eta ezezagunak zaizkizun hainbat hitz gogora ekarriz.
- Baserritar baten eguneroko bizitza zertan den aztertuko duzu.
- Zuk egun arrunt batean egiten duzuna baserritar batek egiten duenarekin konparatuko duzu.
- *Kalera noa ihesi* abestiaren hitzak aztertu eta antzekoak diren molde batzuen lanketa egingo duzu.
- Kaletik baserrira joan diren bi lagunen baieztapenen aurrean, zeure jarrera pertsonala idatziz adieraziko duzu.
- Azkenik, idatzi baten bidez, ezezkoa eman behar diozu baserrira joateko lagun batek luzatzen dizun gonbitari, sekuentzian zehar ikusitakoa kontuan hartuz.

1 BASERRITAR ALA KALEKUME ZAITUGU?

Zer datorkizu burura *baserría* hitza entzuten duzunean?

☐ Haur nintzeneko garaia	☐ Ukuilua
☐ Aitona-amonak/Aitita-amamak	☐ Belarra
☐ Lasaitasuna	☐ Traktorea
☐ Natura	☐ Baserritarra
☐ Abereak	☐ Esnea
☐ Lana	☐ Haragia
☐ Baserritar jantzia	☐ Simaurra/gorotza
☐ Abarkak	

Besterik... hemen idatzi:

.....

Nor da, zure ustez, *baserritarra*?

.....

Eta *kalekumea*?

.....

Gauza bera al dira *kaletarra* eta *kalekumea*?

.....

Ikusi zer dioen hiztegiak:

Baserritarra: Baserrian bizi den pertsona.

Kaletarra: Kalean, ez baserrian, bizi den pertsona.

Kale(k)umea: Kaletarra, kalea atsegin zaiona. Urbanita, askotan zentzu txarrarekin esanda.

Bat etorri al dira zure definizioak eta hiztegietaoak? Zertan bai? Zertan ez?

.....

Irakur itzazu adibideok:

Kalekumeek tomatea arbolan hazten dela uste dute.

Kalekumeok ezjakinak gara kontu horietan

Baserrietako mutikoak ez dira kaletarren antzekoak.

Zure ustez, esaldi hauetakoren batean zentzu txarrean erabilia al dago *kalekume* hitza? Zeinetan? Zergatik?

Hemen idatzi:

.....

2 BASERRIAN, HITZ BEREZI UGARI

Ikus dezagun orain zer moduz moldatzen zaren baserriaren gaineko hiztegiarekin. Lehenik eta behin, segidan irakurriko dituzun hitzak sailka ditzazun eskatuko dizugu. Hona hemen sailkapena egiteko irizpideak:

EGITEKOAK	LANABESAK	ANIMALIAK	TOKIAK
aitzurra aska azpiak atera azpiak egin behi-azienda behitaldea behitegia belarretan aritu belar-zamak egin	eskuarea gobernatu idiskoa igitaria janlekua jetzi, eraitsi, bildu oilaskoa oilotokia/oilategia ortual/baratzea		sardea sega segan egin/segatu sega-potoa ukuilua urrixa zekorra/txahala

Orain, sailkatu dituzula, jakingo al zenuke bakoitzaren erdarazko ordaina idazten? Hemen egin:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____
16. _____
17. _____
18. _____
19. _____
20. _____
21. _____
22. _____
23. _____
24. _____
25. _____

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 22. orrialdera.

Oraingoan, euskarazko hitzak gaztelaniazko eta frantsesezkoekin lotu behar dituzu.

behikia	<i>Pienso.</i> Aliment.
behizaina	<i>Mala hierba.</i> Mauvaise herbe.
belar gaiztoa	<i>Carne de cerdo.</i> Viande de porc.
belar ondua	<i>Almiar, montón de hierba.</i> Foin.
belardia	<i>Carne de gallina.</i> Viande de poule.
belar-izpia	<i>Carne de vaca.</i> Viande de vache.
belar-soraa	<i>Estiércol.</i> Engrais.
oilakia	<i>Vaquero/a, pastor/a de ganado vacuno.</i> Vacher.
pentsua	<i>Hierba.</i> Herbe.
simaurrea/gorotza/satsa	<i>Periodo de celo (de la vaca).</i> Chaleur (de la vache).
susa/susara/susalberoa/susalgoria/susaldia	<i>Herbazal, prado.</i> Herbage.
txerrikia	<i>Prado, pastizal.</i> Prairie.

Zein hitz dira berriak zuretzat? Hemen jaso:

.....

.....

.....

.....

3 BASERRITARRAREN EGUNEROKOA

Azter dezagun orain nolakoa den baserriko bizimodua. Zuk zein adjektibo lotuko zenizkioke baserritarraren lanbideari?

☐ Gogorra	☐ Dibertigarria	☐ Desberdina
☐ Lasaia	☐ Zaila	☐ Originala
☐ Nekagarria	☐ Erraza	☐ Entretenigarria
☐ Aspergarria	☐ Arina	☐ Interesgarria
☐ Atsegina	☐ Errepikakorra	☐ Erakargarria

Jaso itzazu hemen:

Oso abesti ezagun baten hitzak ekarri ditugu hona. Irakur itzazu arretaz:

Kalera noa ihesi:

Ni bizi naiz baserrian
animalien erdian,
bertsotan kontatuko dizuet
mundu guztiak dakian
nola nagoen mendian
bizidunen hilobian.

Lanez banago ase
ordaina ez da luzea,
mendi goietan egonagatik
haxe da nire leizea
emadazu guraizea
urra dezadan haizea.

Agur baserriko mendi,
hil arteko urkamendi,
hiltzeko bada ere zugana
berriro itzul banendi,
mundua ez dabil ongi
edo nauzu ero handi.

Jaikitzen naiz egunero
oilarrak jo ta gero,
lanetik eta lanera beti
nola ninteke hain ero!
Kalera alde egin edo
sartuko naiz gerrillero.

Kalera noa ihesi
neure gurdi eta guzi,
ez naiz menturaz han ere ongi
ibiliko lehendabizi,
baina ez ninteke bizi
baserrian bezain gaizki.

(Herrikoia)

Hainbat kontu aipatzen dira hitz hauetan eta gu beste era batera esaten saiatu gara. Lot itzazu pareko esanahia dutenak:

1. Hilobia	a.- Agian, beharbada
2. Lanez ase egon	b.- Ez dut diru askorik irabazten
3. Leizea	c.- Heriotza eragiteko tresna
4. Ordaina ez da luzea	d.- Pertsonak ehorzteko lekua
5. Menturaz	e.- Zuloa
6. Urkamendia	f.- Lanpetuta egon

Galderei erantzun:

1.- Abeslariaren ustez, nolakoa da baserriko bizimodua? Zerekin konparatzen du?

2.- Zer egitea erabakitzen du?

3.- Itzuliko al da inoiz baserrira?

4.- Bat al zatoz berarekin? Zergatik?

7:00etan 21:30etarako laneguna da baserritarrena

Hona egun arrunt baten kontaketa:

- **7:00etan**, jaiki eta behiak jezten ditu baserritarrak. Makinekin 2 ordu eta laurden pasatzen du: behien oheak txukundu eta jana ematen die. Ondoren, zekor txikiez arduratzen da, esnea eta pentsua ematen die guztiei.
- **10:30etan**, kanpoko lanak egiten ditu: udan, belarretara joan, neguan behien atzalak txukundu, noiznahi itxiturak konpondu, bazterrak garbitu, makinak konpondu, unean unekoa.
- **13:30etan**, bazkaldu eta lo kuluxka egiten du.
- **15:00etan**, ukuilura doa dena ondo dagoen ikustera. Kanpoko lanak egiten ditu.
- **18:00etan** ukuiluko lanak egiten ditu berriz: janlekuak txukundu egin behar dira.
- **19:00etan**, behiak jezten ditu berriro.
- **21:15-21:30etan**, bukatu da laneguna.

Beti ordu berean egin behar dira lan hauek eta edozein aldaketak esnearen kalitatean eragina du.

Eta zure laneguna zertan da?

Baserritarrak lan bakoitza egiten duen garaian zuk, egun arrunt batean zer egiten duzun jakin nahi dugu. Osa ezazu ordutegia:

- **7:00etan**,
- **10:30etan**,
- **13:30etan**,
- **15:00etan**,
- **18:00etan**,
- **19:00etan**,
- **21:15-21:30etan**,

4 KALEKUMEAK BASERRIRA

Euskadi Irratiko *Faktoria* saioan emandako pasarte baten laburpena ekarri dugu hona. Bertan, kaletik baserrirako saltoa egin duten bi pertsonaren esperientzia kontatuko digute.

Josu eta Amagoia kalekumeak dira, ez dute baserritar-munduarekin harremanik izan orain arte, baina gaur egun baserria jarri eta han bizi eta lan egiten dute. Josu Gilek eta Amagoia Villanuevak nola bizi diren kontatu digute.

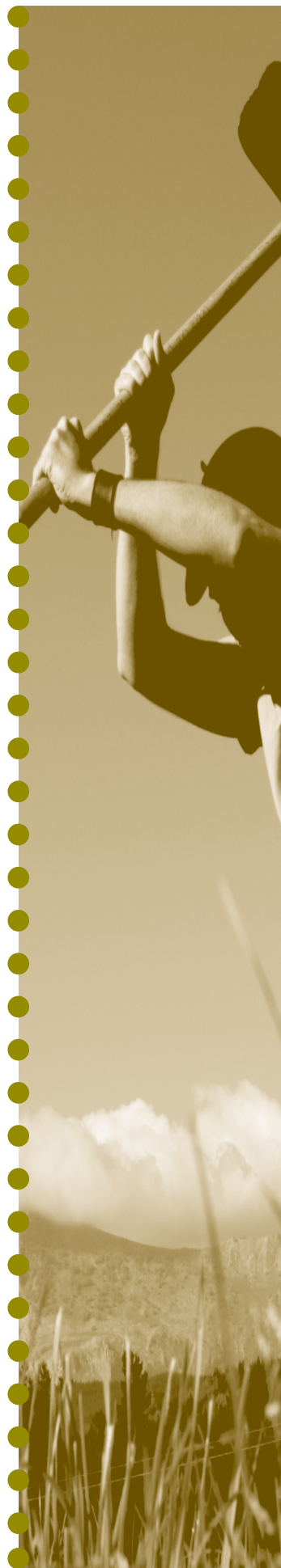
Eibarko **Josu Gilek** 29 urte ditu eta duela zazpi bat urte baserri batean hasi zen lanean, ogia egiten laguntzen, ardiekin, gazta egiten... gerora, beste baserri bat hartu du berak eta bietan ari da, lehen laguntzera joaten zen horretan eta berean ere bai. Ahuntzekin hasi da lanean orain dela gutxi. Josuren ustez, *kalekume* etiketa kentzea kosta egiten da. Baserria bizimodu-eredu bezala ikusten du Josuk eta bere ustez, jakin egin behar da jai hartzen, ez dago ados beti lan egin behar delako kulturarekin. Bi-hiru lagunuen artean txandak egin daitezke, beraz, antolaketan dago gakoa. Kaleko bizimoduarekin aspertuta zegoen, baserritar bat ezagutu zuen eta ikusi zuen berari laguntza eskainiz, bizimodua atera zezakeela. Beranduago, bertan bizitzea eskaini zion baserritarrek. Morroi lanetan ibili da hainbat urtetan. Oraingo gazteen arteko joera berria da ortuan aritzea, baina Josuri ganadua gustatzen zaio. Bere ustetan, ahuntzak hobeto moldatzen dira gaur egungo egoerara, beren burua aski dute aurrera ateratzeko. Ardiak edo behiak egunero zaindu behar dira. Ahuntzak, orde, hobeto aprobetxatzen du inguruak eskaintzen diona. Salto egiten dute, baina ogiarekin joanez gero, txakurrak bezala ibiliko dira zure atzetik. Badago ahuntzen produktuen hutsunea merkatuan eta ondorioz, bere produktak saltzeko aukera duela uste du Josuk. Kaletik baserrira joateko asmoa duenari zera esaten dio Josuk: Ez dela saltoa azkar egin behar, baizik eta poliki-poliki. Denetik egin izan du berak eta gero aukeratu egin du, modu progresiboan, pazientziaz hartuz egin behar omen da honelako bizimodu baterako saltoa.

Amagoia Villanuevak 35 urte ditu. Durangokoa da. Kalekumea. Duela bost urte hiru lagun baserri batera joan ziren bizitzera. Han, etxerako baratzea jarri eta pixka bat ikasi ondoren, hiru lagunek lurra erosi zuten Abadiñon baserria jartzeko asmotan. Azkenean, nork bere bizi proiektua aukeratu du eta baserrirako bakarrik geratu da. Lastozko etxea egin du bere ehun oilo ingururentzat. Amagoiaren ustez, kaleko kontsumitzaileari zer interesatzen zaion jakiteko ekarpen ona egin dezake, bera kaletik etorritakoa baita.

Bizimodu duin bat edukitzea zen bere helburua. Landa-eremuarekiko zaletasunak bultzatuta joan zen baserrira. Talde bat elkartu zen, proiektu komun bat lantzeko. Arrautzak, oiloak eta ogia dira beren egitasmoaren oinarri nagusia. Ekoizpen ekologikoan ari dira lanean Amagoia eta bere taldekideak. Larrean aske dabilta oiloak, eta metro bakoitzeko lau oilo daude, gehienez ere. Honelako proiektu batean sartzekotan, ahaleginak neurtu egin behar dira, Amagoiaren ustez. Lehenik eta behin, ezagutu egin behar da esparrua eta heziketa ere beharrezkotzat jotzen du.

Segidan irakurriko dituzu Josuk eta Amagoiak eman dituzten hainbat arrazoi. Pentsatu eta idatz ezazu, kasu bakoitzean zein den zeure jarrera pertsonala baieztapen horien aurrean:

- Baserria bizimodu eredua da niretzat.
- Kaleko bizimoduarekin aspertuta nengo.
- Ganadua gustatzen zait.
- Baserria nire bizi-proiektua da.
- Ekarpen ona egin diezaioket baserriari.
- Baserriak bizimodu duina edukitzeko aukera ematen dit.
- Besterik jaso baduzu:

5 ZER IRUDITUKO LITZAIZUKE BASERRIAN BIZITZEA?

Zu kalekumea zaitugu. Lagun min batek baserrira bizitzera joateko gonbitea luzatu dizu, baina zuk, buelta asko eman ondoren, ezezkoa ematea erabaki duzu, hainbat arrazoi direla medio:

- Baserriko bizimoduaz duzun ikuspegia.
- Zure gaur egungo bizimoduarekiko aldeak.
- Sekuentzian zehar landutako ideien artean interesgarria iruditu zaizunen bat.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zure idatzia guri bidali nahi izatera, hementxe duzu gure helbidea: argitalpenak@habe.org.
Trukean, opari bat jasoko duzu.

! Erantzun-orria:

2 BASERRIAN, HITZ BEREZI UGARI

EGITEKOAK

azpiak atera
azpiak egin
belarretan aritu
belar-zamak egin
gobernatu
jetzi, eraitsi, bildu
segan egin/segatu

LANABESAK

aitzurra
eskuarea
igitaria
sardea
sega
sega-potoa

ANIMALIAK

behi-azienda
behitaldea
idiskoa
oilaskoa
urrixa
zekorra/txahala

TOKIAK

aska
behitegia
janlekua
oilotokia/oilategia
ortua/baratzea
ukuilua

azpiak atera
azpiak egin
belarretan aritu
belar-zamak egin
gobernatu
jetzi, eraitsi, bildu
segan egin/segatu

aitzurra
eskuarea
igitaria
sardea
sega
sega-potoa

behi-azienda
behitaldea
idiskoa
oilaskoa
urrixa

zekorra/txahala

aska
behitegia
janlekua
oilotokia/oilategia
ortua/baratzea
ukuilua

Limpiar la cama (del ganado). Nettoyer le lit (du bétail)
Hacer la cama (al ganado). Faire le lit (du bétail)
Cortando hierba, segando el heno. Faucher le foin.
Hacer fardos. Faire des ballots.
Cuidar, alimentar al ganado. Prendre soin du bétail.
Ordeñar. Traire.
Segar, cortar. Faucher.

Azada. Pioche.
Rastrillo. Râteau.
Hoz. Faucille.
Horca, tridente. Fourche, râteau.
Guadaña. Faux.
Colodra, estuche de segador/a. Coffin.

Ganado bovino. Bétail bovin.
Vacada. Troupeau de vaches.
Ternero. Veau, jeune taureau.
Pollo. Poulet.
Hembra (sobre todo, referido a animales domésticos).
Femelle (surtout avec animaux domestiques).
Ternero/becerro. Veau, jeune taureau.

Abrevadero. Abreuvoir.
Vaquería. Vacherie.
Comedero. Mangeoire.
Gallinero. Poulailler.
Huerta. Potager.
Cuadra. Etable.

behikia
behizaina
belar gaiztoa
belar ondua
belardia
belar-izpia
belar-soroo
oilakia
pentsua
simaurrea/gorotza/satsa
susa/susara/susalberoa/susalgoria/susaldia
txerrikia

Carne de vaca. Viande de vache.
Vaquero/a, pastor/a de ganado vacuno. Vacher.
Mala hierba. Mauvaise herbe.
Almiar, montón de hierba. Foin.
Prado, pastizal. Prairie.
Hierba. Herbe.
Herbazal, prado. Herbage.
Carne de gallina. Viande de poule.
Pienso. Aliment.
Estiércol. Engrais.
Periodo de celo (de la vaca). Chaleur (de la vache).
Carne de cerdo. Viande de porc.

3 BASERRITARRAREN EGUNEROKOA

- 1.- d
- 2.- f
- 3.- e
- 4.- b
- 5.- a
- 6.- c

Galderei erantzun:

- 1.- Abeslariaren ustez, baserriak kanposantu baten tankera du, bizirik daudenak ehorzten baitira bertan (bizidunen hilobia). Zulo batean bezala sentitzen da baserrian (leizea) eta bere ustez, urkamendi bat bezalakoa da.
- 2.- Alde egitea erabakitzen du.
- 3.- Ez du itzultzeko asmorik, zoratzen ez bada, behintzat.

1A Sail honetako gonbidatu guztiei, euskara ikasten aritu direnean bizi izandako hainbat konturi buruzko galderak egiten dizkiegu, denei berberak. Zuetako asko bezalaxe, euskaldun berriak izanik erantzun digutena interesgarria gertatuko zaizuelakoan.

Olatz Simon

Testua: Gorka Etxabe Otadui (Arteman Komunikazioa)

Argia saria irabazi berri du Olatz Simon kazetari bilbotarrak. Gaur egun EITBko berriemailea da Txinan, eta aurretik Bruselan izan zen bi urtez korrespontsal lanetan. 2002tik 2005era lurretako erredakzioan aritu zen ETBko albistegietan. Bruselan zein Asian asko bidaiatzea egokitu zaio, beti ere gaur-kotasunaren itzalean. Indian, Korean, Japonian eta Indonesian izan da azken hilabeteotan. Aditzera eman digunez, “Txinan korrespontsala izatea ez da erraza, batetik gobernua oso zorrotza delako kazetariekin, bestetik hizkuntzarekin ere arazoak izaten ditugulako”. Egun, Txinera ikasten ari da eta kazetaritza lanak egiteko laguntzaile bat dauka, itzulpen eta produkzio lanetan laguntzen diona. Euskara, frantsesa, alemana eta ingelesa ere ondo menperatzen ditu, baina txikitan bere etxean gaztelania zen hizkuntza nagusia.

Zein da zure familia-hizkuntza?

Gure etxean gaztelaniaz hitz egiten zen, gurasoek ez baitzekiten euskaraz. Nire familia-hizkuntza, beraz, gaztelania izan da.

Noiz erabaki zenuen euskara ikastea?

Nirea baino nire gurasoena izan zen erabakia eta ikastolara bidali ninduten bi urte nituenean.

Euskaltegian ikasitakoa al zara?

Ez, zorionez edo zoritxarrez ez naiz euskaltegian ibilitakoa. Bilboko *Urrentxindorra* Ikastolan ikasi nuen euskaraz eta ikasketak ere euskaraz egin ditut. Hori bai, unibertsitatera iristekoan euskara berriro ikasi beharra nuela sentitu nuen.

Euskara ikasten aritu zarenean, zer izan da zuretzat zailena eta zer errazena?

Hautzarroan eta ikastolako azken urteetan eskola-orduak bukatuta gaztelania erabiltzen nuen beti. Lagunekin, etxean, beti gaztelaniaz. Unibertsitate garaian, berriz, lagun euskaldunak egin nituen eta euskaraz hitz egiten hasi nintzen klasetik kanpo ere. Orduan ikusi nuen akats ugari egiten nituela, ez ikastolako hezkuntza txarra izan zelako, ezta gutxiago ere, bai zik eta euskara benetan erabili ez nuelako unibertsitatera iritsi

arte. Zailena da akats larriak egiteko beldurra galtzea. Bestalde, benetan hitzuna naiz eta harriekin ere hitz egingo nuke, beraz lotsarik ere ez dut eta horrek asko laguntzen du hizkuntza bat ikasten duzunean, edo-eta nire kasuan bezala, praktika falta duzunean. Samurrena, dakizun gutxia erabiltzen duzunean, solaskideak eskaini ohi dizun laguntza da. Ez dut inoiz ikusi euskara ikasten duen norbaiti inork aurpegi arraroa jarri edo eta gehiegikeriarekin erantzun dionik. Beste herrialdeetako hizkuntzak ikasterakoan, ordea, bai, horrelakoak ikusi eta bizi izan ditut.

Beste hizkuntzarik ba al dakizu?

Ingelesa, frantsesa eta alemana dakizkit. Azken hori nahiko herdoilduta dudan arren. Nire erronka orain, euskara hobetzearekin batera, txinera ikastea da eta horretan dihardut.

Nolako hizkuntza iruditzen zaizu euskara?

Oso polita. Han eta hemen euskara entzuten dutenean, oso hizkuntza polita dela esaten didate batzuek eta besteek. Zaila da zerotik hasten zarenean, edota euskaldunekin harremanik ez duzunean. Gramatika eta sintaxia oso korapilatsua izan daiteke, eta hori da niretzat zailena.

Zer esango zenieke euskara ikasi nahi dutenei?

Serio hartzeko, oso erraza baita ikasketa-proiektua bertan behera uztea. Bestalde, edozein hizkuntzarekin gertatzen den bezala, aurrerapauso txiki batzuk eginda ere sentitzen duzuna paregabea dela, eta esfortzuak merezi duela. ■

1B Ameriketako Estatu Batuetatik etorri berri, Bilbon egin dugu **hitzordua** Jokin Etcheverriarekin. *Chiloe* telebista-programako kapitulu berri bat grabatzen izan da, besteak beste Pittsburgh hirian, eta laster ETBn izango dugu ikusgai.

Chiloe eta *BURP! Bask Underground Report* saioen **aurkezleak** aurtan bete ditu 30 urte eta **antzerki** zein komertzio-eskoletan egin ditu ikasketak. Bilboko Mesedeetako kaian bizi da, ingurune zoragarrian. **Pare-parean** ditu Erriberako azoka eta Bilbo Zaharra. "Ederra da ikuspegia, baina laster beste etxe batera joan beharra izango dut". Orain dela lau urte **iritsi** zen Bizkaiko hiriburura Donibane Lohitzunetik, eta ordutik ezagun egin da *Chiloe* eta *BURP! Bask Underground Report* saioekin. *My Jok World* S.L enpresa sortu zuen Maiana Agorrobirekin eta telebista-saioak **ekoizteaz** gainera, elastikoak ere saltzen dituzte Euskal Herrian, Parisen, Bartzelonan eta beste zenbait hiriburutan. Bizitzaz, erronkez eta gaur egungo lanez hitz egin dugu Jokin Etcheverriarekin.

JOKIN

ETCHEVERRIA:

"Bilbok eskaini dit aukera nire euskal nortasuna garatzeko"

Testua: Gorka Etxabe Otadui (Arteman Komunikazioa)
Argazkiak: Josetxo Arantzabal

Donibane Lohitzunetik Bilbora etorri zinen orain lau urte. Zergatik Bilbora?

Ikasketak egin nituen Bordelen eta enpresa bat sortu nuen *My Jok World* izenekoa. Enpresa Iparraldean sortu banuen ere, Bilbon enpresarekin jarraitzea erabaki nuen. Izan ere, Frantzia erabat zentralista da, Parisen dago guztia, eta Paristik kanpo ezer gutxi aurki dezakezu. Bilbon aukera profesional zein personal askoz handiagoak aurkitu ditut. Hemen aukera dut euskaraz proiektuak aurrera ateratzeko, eta nire **nortasuna** garatzeko **askoz leku aproposagoa** da Bilbo Paris baino. Ni euskalduna naiz, eta euskaraz garatu nahi ditut nire proiektuak. Ni mugakoa naiz, europarra sentitzen naiz eta nortasun ireki hori euskararen eskutik garatu nahi izan dut.

Hegoaldearen eta Iparraldearen artean alderik atzematen al duzu?

Euskal nortasuna garatzeko askoz aukera gehiago ditugu Hegoaldean, eta hori hemengook ez duzue baloratzen. Ni Iparraldetik nator eta han oso zaila da euskal nortasuna garatzea, euskaraz lan egitea, eta hori da **igarri** dudana desberdintasunik garrantzitsuenak. Bizitza soziala ere erabat desberdina da. Iparraldean Baiona da erreferentziazko metropolia eta **soilik** hogeita hamar mila biztanle ditu. Hemen **sekulako bizitza** dago. Gainera, Iparraldeko folkloreakin **nazkatuta** nengoen. Ikurrina, lauburua... horiek euskal folkloreakin **erakusle** dira Iparraldean, baina **funtese**an ez dute egiazko sentimendurik erakusten. Hala ere, segitzen dut Iparraldearekin harremana izaten, familia han baitut. Gainera, abenduan zine jaialdi bat egingo dugu, **BURP!** programarekin zerikusia izango duena.

"Ni mugakoa naiz, europarra sentitzen naiz eta nortasun ireki hori euskararen eskutik garatu nahi izan dut".

Komertzio-ikasketak egin zenituen, baina arlo profesionalean antzerki arloan murgildu zara.

Bordelen komertzio-ikasketak egin banituen ere, nik txikitatik antzerkia egin izan dut. Gaur egun egiten dudana ere **antzez-lana** da. Beti egin izan ditut ikuskizun txikiak eta gaur egun ere horretan **dihardut**.

Dena dela, bi arloak garatu dituzu. Enpresaren sorkuntzarekin, komertzioa eta ekoizten dituzuen produktuekin, antzerkia, ez al da hala?

Maiana Agorrobey marrazkilariak eta nik neuk sortu genuen *My Jok World* enpresa. Gure ideia zen elkarrekin lan egitea, eta arte grafikoak eta antzerkia **uztartzea**. Gure enpresa sortu genuen, besteak beste, askatasun handiagoa edukitzeko lan egiterakoan. Gazteak gara eta ez dugu beste konpromisorik, eta horrexegatik **murgildu** ginen proiektu honetan. Komunikazio-zerbitzuak eskaintzen ditugu, ikuskizunak antolatzen ditugu eta beti egin ditugu elastikoak. Gure lehen elastikoak eskuz eginikoak ziren, seri-

grafiarik gabekoak, eta gure enpresaren nortasuna elastiko horietan islatzen zen. Gaur egun, Euskal Herrian, Parisen, Barzelonan eta Madrilan saltzen ditugu.

"Bilbon sekulako bizitza dago.

Gainera, Iparraldeko folkloreakin nazkatuta nengoen".

ANTZERKI.- *Teatro. Théâtre.*

ANTZEZLAN.- Antzezleak antzokian jokatzen duen lana. *Obra de teatro. Œuvre de théâtre.*

ASKOZ (ERE) LEKU APROPOSAGO.- Askoz ere leku egokiagoa, hobe. *Un sitio mucho más idóneo.*

Un lieu beaucoup plus approprié/e.

AURKEZLE.- Aurkezten duena. *Presentador/a. Présentateur/trice.*

DIHARDUT.- Jardun aditzaren indikatiboko orain aldiaren 1go pertsona, ari naiz. *Estoy desempeñando, haciendo, realizando...* Agir, faire.

ERAKUSLE.- Ikur. *Signo, símbolo. Symbole.*

FUNTESEAN.- Batez ere. *Fundamentalmente, básicamente; en resúmenes, al fin y al cabo.* En somme.

HITZORDU.- Elkarrekin geratzeko adostutako ordua eta lekua. *Cita. Rendez-vous.*

IGARRI.- Nabari izan, nabaritu, antzeman, igarri, sumatu. *Acertar, adivinar; darse cuenta, notar.* Se rendre compte.

IRITSI.- Ailegatu. *Llegar. Arriver.*

MURGILDU.- Lan bati ekin. *Sumergir (se), abstraer (se), enfrascar (se) en un trabajo. S'immerger.*

NAZKATUTA.- Asper eginda, nazka-nazka eginda egon. *Estar hartola, hastiado/a, cansado/a de.* Ennuyé/e.

NORTASUN.- Identitatea. *Identidad. Identité.*

PARE-PAREAN.- Aurrez aurre. *Delante.* En face.

SAIOAK EKOIZTU.- Saiok sortu, egin. *Producir programas (de televisión). Produire émissions (de télévision).*

SEKULAKO BIZITZA.- Bizitza ezin hobe, oso ona, ikaragarria. *Excelente, magnífico/a, estupendo/a.* Excellent/e.

SOILIK.- Bakarrik. *Solamente, únicamente, sólo.* Seulement.

UZTARTU.- Elkartu, bat egi. *Juntar, unir.* Réunir.

BURP! saioa ere egiten duzue. Saio alternatiboa da, ezta?

BURP! saioak hankaz gora jartzen ditu Euskal Herriko zenbait tradizio. **Entsegurik** egin gabe, zuzenean grabatzen genituen kapituluak. Inprobisazioan oinarrituta, era naturalean. Euskararentzat ona da, gure kulturaren beste **ikuspegi** bat ematen digulako. Uste dut nortasun handiko saioa dela, eta uste dut gure errealitate bereziaren erakusle bilakatu dela **BURP!**.

Zuk oso estilo berezia duzu, Jokin, bai BURP! saioan eta baita Chiloe telebista-programan ere.

Hala uste al duzu? Egia da *Chiloen* pertsonaia bat sortzea erabaki genuela eta bidaiak era ezberdinean eta umoretsuan kontatzea. Gure helburua da umorearen bitartez mundua ezagutzera ematea: etnozentrismoa **baztertzen** saiatzen gara. Bidaiekin gauza asko ikasi ditut baina, batez ere, Euskal Herria hobeto ezagutzeko gogoia eman dit *Chiloek*. Abuztuaren Araian (Araba) izan nintzen lau egunez, eta horixe izan da urteko nire bidaiarik onena. Mendian ibili nintzen, zaldian, eta lasaitasunaz gozatu nintzen.

Ez al du BURP! saioak estilo arriskutsuegia?

Egia da **BURP!** saioak estilo **arriskutsua** duela, baina uste dut Euskal Herrian horrelako saio bat falta zela gazteentzat. **Dagoeneko** 43 saio egin ditugu eta ETB3 katean denboraldi berria hasi dugu urrian. Pozik gaude Euskal Telebistan konfiantza eman digutelako eta momentuz oso gustura daude egiten dugun saioarekin. Guk ekoizten dugu, zuzendari, gidoilari, sortzaile-lana egiten dugu **BURP!** saioan. Estilo modernoa du, estetika unibertsala, eta guretzat apustu bat da.

Zein dira etorkizuneko zure erronka edo proiektuak?

Gure asmoa da **BURP!** eta *Chiloe* saioak egiten jarraitzea, baina aldi berean gauza berriak proposatu nahi ditugu jendea **aspertu** ez dadin. **Berritasunak** ezarriko dizkiegu gure proiektuei. Gustatuko litzaidake telebista zein bideogintza arloetan lanean segitzea. Errealizazioa eta **gidoigintza** oso gustuko ditut eta etorkizunean saio bat zuzentzea gustatuko litzaidake, eta kamera aurretik **aldentzea**. Era berean, antzerki arloan murgiltzea desio dut, baina oraindik ez dut proiektu konkreturik.

Teknologia berriak ere oso gustuko dituzu.

Ez pentsa. Facebook erabiltzen dut eta Youtuben daude ikusgai gure bideoak. Web gunea ere badut, www.myjok.com eta bertan daude gure produktuak. Baina nik nahiago dut gauzak zuzentzea eta sortzaile-lana egitea. **BURP!** saioan dozena bat lagunek baino gehiagok egiten dugu lan eta beste batzuek dute teknologia berrien ardura. Gauzak aldatu egin dira eta gaur egun ezagutzen dugun telebista ere aldatu egingo da eta ziur naiz aldaketa horiek **irentsi** egingo gaituztela. Etengabe aldatzen ari garela uste dut eta horrek ez dit beldurrik ematen. ■

ALDENDU.- Urrutiratu, joan. *Alejar (se), apartar (se).* S'éloigner.

ARRISKUTSU.- Arriskudun. *Peligroso/a.* Dangereux/euse.

ASPERTU.- Asper egin. *Aburrirese.* S'ennuier.

BAZTERTU.- Bazterrean, alboan utzi. *Arrinconar.* Laisser de côté.

BERRITASUN.- Novedad. Nouveauté.

DAGOENKO.- Ya. Déjà.

ENTSEGU.- Proba. *Ensayo.* Répétition.

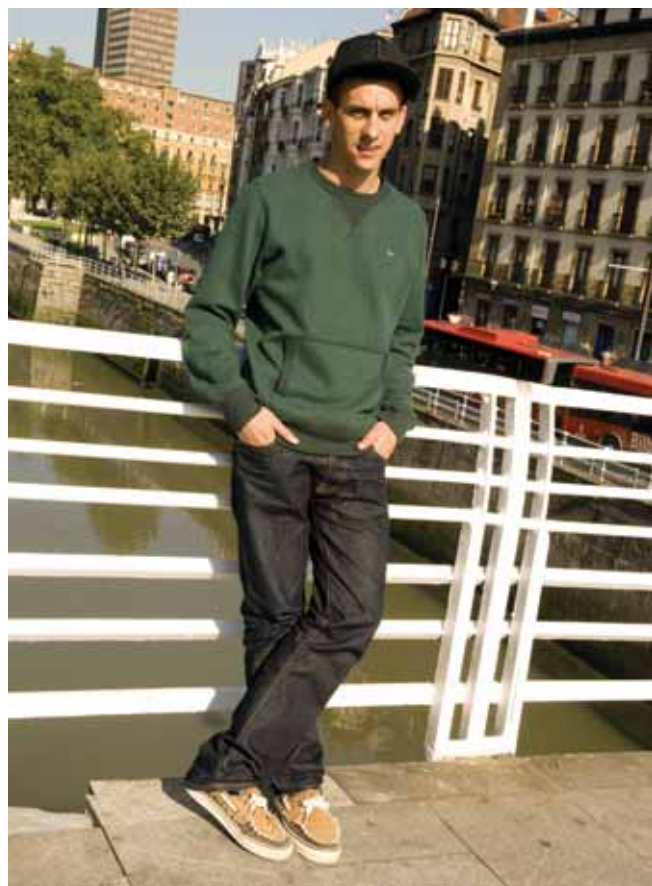
GIDOIGINTZA.- Gidoiak idaztearen ofizioa.

Oficio del guionista. Métier du metteur en scène.

IKUSPEGI.- Ikusteko modua. *Punto de vista.* Point de vue.

IRENTSI.- Tragar. Avaler.

"Gaur egun ezagutzen dugun telebista ere aldatu egingo da eta ziur naiz aldaketa horiek irentsi egingo gaituztela".

"BURP! saioak estilo modernoa du, estetika unibertsala, eta guretzat apustu bat da".

1A

Elkarrizketa irakurri ondoren, esaguzu jaso ditugun ideia hauek **zuzenak** ala **okerrak** diren:

- ☐ 1. Bai Parisen eta baita Bilbon ere aukera profesional handiak aurkitu ditu Jokinek.
- ☐ 2. Jokinen iritziz Iparraldean nekez egin daiteke euskaraz lanik.
- ☐ 3. Antzerkia txikitatik izan du gustuko.
- ☐ 4. Maiana Agorrobey marrazkilariarekin batera eraiki du *My Jok World* enpresa.
- ☐ 5. Enpresak konpromiso ugari sortu dizkie eta horregatik deseroso daude.
- ☐ 6. **BURP!** saioak orain arteko moldeak hautsi ditu.
- ☐ 7. *Chiloek* munduan barrena bidaiatzeko aukera eman dio.
- ☐ 8. Beren asmoa da **BURP!!** eta *Chiloe* saioak egiten jarraitzea, ez dute jendea aspertzeko beldurrik.

1959-2009: berrogeita hamar urte bete ditu Nikolas Txikik

② Ale honetako protagonista ez da hezur-haragizkoa, baina mundu mailan ezaguna denez, berrogeita hamar urte bete dituela ospatu nahi dugu eta, hori dela eta, tarte hau berari eskaini.

50eko hamarkadan Jean-Jacques Sempé (Bordele, 1932) Nikolas izeneko pertsonaia bat marrazten hasi zen bere tira komikoetan. René Goscinnyk berak (Paris, 1926-1977) pertsonaia horrekin aparteko komiki-tira bat sortzeko aholkatu zion eta 1954ko irailean *Le Moustique* egunkari belgikarrak *Le petit Nicolas* izeneko tira argitaratu zuen lehenengo. Sempék berak sinatu zuen eta gidoia Agostinirena zen.

Le Moustique hogeita zortzi tira argitaratu zituen. Gerora, 1959an, pertsonaiak *Sud-Ouest Dimanchera* alde egin zuen eta ondoren, *Pilote* aldizkarian azaldu zen, kontaketa moduan Nikolas Txikiren lehen atala, Goscinnyk idatzi-ta eta Sempék ilustratuta.

Nikolas Txikiren eleberriak, hamar urteko haur baten eguneroko egoeren kontakizunak dira. Esaterako: *Gaur argazkilaria dator eskolara*. *Gaur futbol-partida jokatuko dugu*. *Gaur ikus-karia dator...* Goscinnyk haur-garaian Buenos Aireseko Frantses Lizeoan bizi izan zitueneko oroitzapenak izan zituen gogoan egoera hauek guztiak idazteko orduan.

Ironiaz betetako kontaketak dira, lehen pertsonan idatzitakoak eta ez gurasoei ez irakasleei kasurik egiten dien erdipurdiko ikasle baten logikatik egindakoak. Baina ez da haur baka-rrizketa soil bat, Goscinnyk irakurle helduaren konplizitatea lortu nahi du, Nikolasen barrabaskerien ondorioak aurreikusiz barre egitea nahi du eta helduek pertsonaiaren erreakzioekin bat egitea. Asterixek bezala, pertsonaia asko ditu bere inguruan Nikola-sek: Agnan, klaseko ikastuna; Alzeste, bere lagunik onena, jatea oso gustuko duena; Clotaire, klaseko azkena; Maixent; Rufus; Eudes edo bere anaia txikia, Joakin.

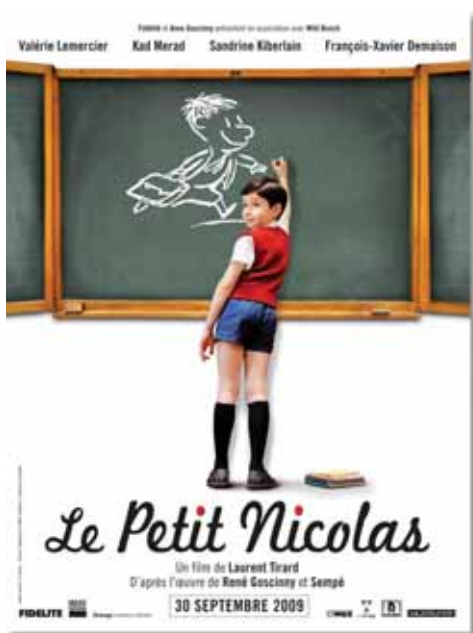

René Goscinny

Jean-Jacques Sempé

Nikolas Txikiren pasadizoak hizkuntza askotara itzuli dira. Baita euskarara ere: Elkar argitaletxeak hainbat izenburu argitaratu ditu.

Literatura gustuko ez dutenentzat, bada beste aukerarik. Izan ere, irailaren bukaeran estreinatu zuten Frantzian *Le petit Nicolas* filma. Oraingoan, frantsesez ikus daiteke pelikula. Ea laster batean euskaraz ikusteko modurik dugun!

argizaria zabaltzen du, laguntzen duenean, dena puskatzen du!

Animaliak gustuko ditu: txakurrak (Rex), katuak (Bonbon) eta baita zapa-buruak ere (King)!

Adiskide ona: bere ustez lagunak ona behar du, besteak, dio berak, ez dira lagunak!

Gustatzen zaio...

Bere amona bisitan etortzea, mimatu egiten baitu (opariak, bonboiak, oilas-ko-hondarrak saltsan, pastelak, txokolatezko arrautzak... ekartzen dizkio), bere aitaren zoritxarrerako. Izan ere, honek ezin du jasan bere amaginarreba!

Damatan eta kaniketan jolastea. Oso ona da damatan!

Marie-Edwigeri atsegin izatea txiribuektak egitea. Askok gustatuko litzaioke berarekin ezkontzea, aurrerago.

Gehien gustatzen zaiona futbola da, amatxo eta aitatxoren ondoren, jakina!

Barre egitea. Horregatik maite du hainbeste osaba Eugène, beti bromatan ari dena eta M. Blédurt, magia-trikimailuak egin eta aitatxo amorrarazten duena.

Gurasoei txisteak kontatzea (tigreena), baina ernegatu egiten da bere aita bukaera asmatzen duenean.

Bere gurasoen gonbidatuak dituztenean, hurrengo egunean ez baitira ateratzen eta berak soberan geratu diren txokolatzeko pastelak jan ditzake.

Aldizkariak irakurtzea: "Istorioren zora-

Baina, nolakoa da Nikolas Txiki? Segidan irakurriko duzun informazioari esker, hobeto ezagutu ahal izango duzu mitikoa.

Nikolasen ezaugarriak

Hainbat istoriotako heroia eta kontalaria da Nikolas. René Goscinnyren hitzetan, "Bere inguruan gertatzen dena kontatzen duen haurra da". Idazlearen ustez, sei eta hamar urte bitarte ditu.

Izaera

Nikolas amorrarazi egiten da tarteka: "Saiatu naiz negar pixka bat egiten, baina amatxorekin, horrek ez du ia ezertarako balio". Eta mehatxu ugari egiten ditu: "Orduan, negarrez hasi naiz, esan dut ez zegoela eskubiderik eta eskola utziko nuela eta damutuko zirela"

Jostalaria da eta asko gustatzen zaio barre egitea eta bere lagunekin ondo pasatzea.

Eskuzabala da. Diru pixka bat duenean, amatxori opariak egitea gustatzen zaio (zapi polit bat, kortse eder bat, gona bat, eskularruak, gerrikoa eta zapatak bere amatxorentzat).

Borondate onekoa eta beti laguntzeko prest, askotan eskaintzen dio laguntzeko bere burua amari.

Ikasle arrunta da: "Ikasle bihurria da, askotan distraitzen dena. Hobeto egin litzake lanak" idatzi du bere andereñoak eskolako txostenean.

Bromatan dabil beti, baina ez dira broma gaiztoak izaten, nahiz eta aita eta ama haserretzen diren. Intentzio onekoa, baina askotan dena istilu bihurtzen da! Oso aldrebesa da: argizaria ematen duenean, sukaldeko zoruan ere

2

Damak izena duen ataletik testu-zati bat aukeratu dugu. Arretaz irakurri eta saia zaitez istorioari bukaera egoki bat ematen, idatziz.

Marie-Edwige karta guztiak irabazi dizkidanean, beste partidarik jokatu nahi nuen galdetu dit, baina beste zerbaitetara jolas egitea nahiago nuela erantzun diot, bere jolasa zailegia zela eta. Orduan, bada, kaxa handian begiratu dut eta, azpi-azpian, zer aurkituko, eta dama-joko bat aurkitu dut! Ni sekulakoa naiz damatan! Txapelduna!

-Damatara egingo dugu! -egin dut oihu.

-Ongi -esan dit Marie-Edwige-; baina nik zuriak hartuko ditut, eta ni hasiko naiz.

Dama-mahaia belarretan jarri dugu, fitxak dama-mahaian, eta Marie-Edwige hasi da. Bi fitxa jartzen utzi diot; Marie-Edwige pozez zorutzen zegoen, eta gero, tak, tak, tak, hiru fitxa jan dizkiot.

Orduan Marie-Edwige...

Goscinny & Sempé, Nikolas Txikiren historia ezezagunak 3, 75. or. (moldatua)

Liburuak dakarren jarraipena irakurri nahi izatera, jo 45. orrialdera.

garriak dituen aldizkaria da, lapur, cowboy, hegazkinlari eta piratak dituen, oso dibertigarria”.

Zinera joatea cowboy filmak ikustera (esaterako, “Abandonatutako meategiaren misterioa”) edo kapa eta ezpatak protagonista dituztenak (“D’Artagnanen itzulera”)

Liskarrak atseden garaian. Nikolasen ustez, atsedenaldiak ez dira nahikoa luzeak bere lagunekin borrokan ari denean, honela azaltzen du: “beharbada gertatzen da ikaragarri ondo pasatzen dugulako”.

Bere lagunekin orubean jolastea, nahiz eta bere ama ez dagoen ados: “Zerri eginda bueltatzen zara beti!”

Ez zaio gustatzen...

Eskolako lanak egitea. Gainera, beti eskatzen du laguntza (bere amari, bere aitari, bere bizilaguna den Blédurt jaunari).

Jantzi urdin iluna (galtzetan tolesturak dituen hori), zetazko alkandora zuria eta gorbata puntuduna janzteia, txotxongilo baten itxura duela iruditzen zaio: “Eskerrak lagunak ez ninduten ikusi”

Ostegunetan etxe-zuloan sartuta geratzea gauza asko egiteko dagoelako eta postrerik gabe zigortzea.

Bere gela txukuntzea.

Bere lagunak maiteminduta dagoela esatea. “Maiteminduta, ni!” Barre egina-razten didate, neska batekin maiteminduta egotea posible balitz bezala, nahiz eta Marie-Edwige bezalakoa izan”.

Gustuko objektuak

- Eskolan egindako buztinezko untxia, klaseko untxirik onena aukeratu zutena, Agnanean aurretik, lehenengo postua irabazi zuena.
- Bere aldizkariak.
- Amonak oparitutako hegazkina.
- Aitatzok emandako diruarekin erositako tronpeta.
- Tren elektrikoa.
- Aitatzok oparitutako auto elektrikoa.

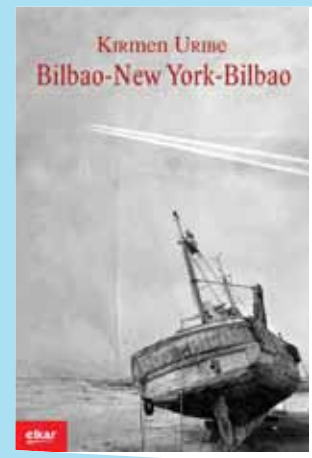
Gerora...

Pilotu izatea gustatuko litzaioke eta hegazkin bat erostea. ■

③ 2008ko Espainiako Narratiba Saria jaso du Kirmen Uriberen azken liburua: *Bilbao-New York-Bilbao*. Kontagintza-mota ohikoak alde batera utzita, autofikzioaren bidetik jo du bere lehenengo eleberri hau idaztean, errealitateko datuak material literario moduan erabiliz, fikzioaren baliabideen bitartez historia ere istorio bilakatuz eta egilea bera bere kontakizunaren objektu bihurtuz.

Kirmen Uriberen *Bilbao-New York-Bilbao*

Loiun abiatu eta JFK aireportura iristen den hegazkin-bidaia bat da, berez, *Bilbao-New York-Bilbao* eleberri hau. Baina, hegaldiarekin batera, hiru belaunaldiren historia kontatzen zaigu: aitona-amonei dagokien gerra aurrekoa, gurasoen sasoiko frankismoarena, eta idazlearena berarena, XIX. mendean hasi eta XXI.erairaino doan epopeia txiki baten moduan; batetik besterako lokarri, Aurelio Artetaren koadro bat, eta haren inguruko gorabeherak.

Fikzioaren eta errealitatearen arteko mugan jolasean, hainbat istorio, oroitzapen, gogoeta erabiliko du egileak, baita nobelaren sortze-prozesua azaldu ere, bizitza bera den bezalako mosaiko bat eraikiz material ugarirekin: gutunak, mezu elektronikoak, egunerokoak, poemak... Itsasoari loturiko bizimodu galzoriko bati egindako aitortzarekin batera, bizitzari berari eta gizatasunari eskainitako omena.

KIRMEN URIBE URBIETA

Kirmen Uribe (Ondarroa, 1970). Euskal Filologia ikasi zuen Gasteizen eta Literatura Konparatua Trenton (Italia). Ohiko kolaboratzailea da prentsa idatzian eta irratan. Musikari, pintore eta zinemagileekin batera hainbat egitasmo multimedia ere jarri ditu abian. Literaturan, *Bitartean heldu eskutik* (2001) poema-bilduma izan zen bere estreinaldiko liburua, eragin nabarmena izan duena euskal letretan eta baita kanpoko oihartzuna ere: frantsesez, gaztelaniaz eta ingelesez argitaratu da, eta ingeles edizioa Estatu Batuetako PEN elkarteak saritu zuen 2008ko liburu onenen artean. "Uriberen literaturak Euskal Herrian ditu erroak, baina erabat unibertsala da" esan du Harvard Unibertsitateko *The Harvard Book Review* aldizkariak. Izan ere, sarritan hartu du parte nazioarteko literatura jaialdietan, Europa, Asia nahiz Amerikan, eta aldizkari garrantzitsuetan argitaratu, hala nola, *The New Yorker* entzutetsuan. Haur eta gazte literaturako hainbat kontakizun kaleratu ondoren, *Bilbao-New York-Bilbao* du bere lehenengo nobela.

Bilbao-New York-Bilbao eleberritik bi pasarte ekarri ditugu hona, irakurri eta proposatutako ariketa egin dezazun:

Koadro baten berri jakin nahi nuen

Koadroa izatez murala da, Ricardo Bastida arkitektoak Ondarroan uda pasatzeko zuen txaletean margotua, hain zuzen. 1922. urteko udan pintatu zuen Artetak margoa txaleteko egongelan. 60ko hamarkadan, oster, Bastida hil eta urte batzuetara, familiak saldu egin zuen txaleta. Etxea bota egin zuten pisuak eraikitzeko. Baina murala salbatu egin zen zorionez. Hormatik atera eta Bilboko museora eraman zuten Artetaren artelana. Museoa dago ikusgai geroztik, goiko solairuko geletako batean.

(...)

Muralari lehen begiratua eman eta koloreak ditu harrigarri. Kolore bizi-biziak erabiltzen ditu Artetak mendiko auzo bateko erromeriara doazen neska-mutilak erretratatzeko: berdeak, urdinak, lilak. Aurretik sekula egin ez zen moduan.

"Hasieran, zenbait kritikok ez zuen begi onez ikusi Artetaren obra. Pintatzeko kolorezko betaurrekoak jartzen zituela zioten, burlati" esan zidan Bakedanok. "Nabari zitzaizkion Artetari Parisen pintura ikasten egon zeneko urteak. Montmartren hartu zuen etxea eta hantxe maitemindu zen Toulouse-Lautrec eta Cézanneren lanekin. Baina sekula ez zuen guztiz hautsi nahi izan tradizioarekin. Horrexegatik, bere koadroek kolore biziakin pintatutako taberna zahar bat ekartzen didate gogora, modernoak dira baina xarma galdu gabe".

Hona hemen baserriko nesken eta kaleko nesken arteko aldea deskribatzen duen pasartea:

Muralean bi mundu ageri dira, biak elkarrekin. Alde batetik baserritarrak daude eta beste alde batetik kaletarrak. Baserriko neska Aitzitik, hiriko neskek ez dute horrelako trazarik. Haien Baserritarren aldean dute hiriko neskatilek, ikuslea kortejatzen ariko balira bezala. Nabari-nabaria da *Art-déco*aren eragina, 20ko hamarkadako baikortasun hori darie pinturei.

“Koadro honek mundu zaharretik berrirako jauzia azaltzen du, eta baserritarren eta kaletarren arteko kontrasteak areagotu egiten du hiriko neskabilen erotismoa” zehaztu zidan Bakedanok. (13-15. or)

2

Hainbat esaldi kendu ditugu testutik eta zerrenda hau osatu dugu. Esaguzu esaldi hauek zeini dagozkion: **neska kaletarrari** ala **baserritarrari**. Ondoren, jatorrizko testuarekin egiaztatuko duzu.

1. Era tradizional batean daude jantzita.
2. Orkatilaraino heltzen zaie gona, zapia buruan eta eskoterik gabe.
3. Soineko arinak dira, haizeak mugitzen ditu.
4. Gona laburragoak dituzte, belaunburuak agerian utzita eta eskoteak ere zabal-zabalak.
5. Paparrean bitxiak daramatzate.
6. Jarrera erakargarria dute.

Erantzun-orria, 45. orrialdean duzu.

Arteta eta Gernika

Entzuna nuen halaber nola egin zuen ihes Mexikora gerra garaian. Gernikako bonbardaketa izan eta berehala, koadro esanguratsu bat pintatzeko agindu zion legezko gobernauak Artetari. Mundu guztiak jakingo zuen horrela zer gertatu zen Gernikan, zelako sarraskia egin zuten bertan naziak. Bere bizitzako lana izango zen hura. Hala ere, ezetz esan omen zion Artetak enkarguari. Gerraz nekatuta zegoela azaldu zuen, berak nahiago zuela familiarekin bildu eta Mexikora erbesteratu. Gero, enkargua Pablo Picassori iritsi zitzaion. Eta ondotik datorrena guztiok ezagutzen dugu. Artetaren karrerari jauzi handia izango zen Gernikari buruzko koadroa egitea, baina ezezkoa eman zion. Artea baino nahiago izan zuen bizitza. Gerokoan gogoratua izatea baino gurago familiarekin elkartzea.

Askori akatsa irudituko zaio Artetaren aukera. Nola gal zezakeen bere bizitzako aukera, uneak uneko erreakzio batengatik. Nola jarri zuen sorkuntzaren gainetik maite zuen jendea. Areago, batzuek ez diote hori barkatu ere egingo, pentsatuz sortzailea sormenari zor zaiola beste gauza guztien gainetik.

Behin baino gehiagotan galdetu izan diot neure buruari zer egingo nuen nik Artetaren atakan egon izan banintz. Zein bide aukeratuko nuen.

Ezin da esan, egoera bera bizi behar da horretarako. Baina horixe da askotan artistak aurrean izaten duen bidegurutzea. Bizitza pertsonala ala sorkuntza. Artetak lehenengo bidea hautatu bide zuen, eta Picassok bigarrena. (17-18. or)

2

Artetak hartu zuen erabakiari zer irizten diozu? Zu Arteta izan bazina, zer egingo zenukeen?

6. afala: Lagun batzuk atzean utzi eta berri bat ezagutuko du Ziklozirkusek bere bidaian. Ez da izango, ordea, izango duen ezusteko bakarra.

Marrazkiak: Josema Carrasco

Gidoia: Joseba Gomez

33

1B **1.- Ziklozirkusek agur esaten die lagunei**

Atal honetako lehenengo orrialdean marrazki ugari bai, baina testurik ez dauka komikiak. Saia zaitez bineta horietan gertatutakoa idatziz kontatzen. Laguntzeko, hona hemen zenbait molde:

Bizikleta hartu

Agur egin/agurtu

Elefante-ama eta bere kumea

Lehoa atzetik segika

Afrikako sabana

Urrutira, jirafak ikusten dira

Bat-batean

Hemen idatzi:

.....

.....

.....

Guk idatzitakoa irakurri nahi izatera, jo 45. orrialdera.

1B **2.- Zuhaitzetik erorita**

Lehoa ikusita, korrika batean hasiko da Ziklozirkus eta segidan, lehoi-hezitzailearekin egingo du topo. Bien arteko elkarrizketan erabilitako hainbat molde erabiltzeko eskatuko dizugu, nor bere esaldian kokatuz. Dena dela, kontuan izan jokatu edota deklinatu egin beharko duzula bakoitza:

Lasterka hasi

Otzana

Kaltea

Hitzeman

- 1.- _____ dizut ez dizudala berriz gezurrik esango, sinets iezadazu!
- 2.- Ingalaterratik ekarri zituzten oreinak Pagorriagako arduradunek, _____ zirela entzun baitzuten.
- 3.- Semaforoa gorri jarriko zela ikusita, _____ zen Amaia, autoek ez harrapatzeko.
- 4.- Ekaitzaren ondorioz, _____ ugari hartu ditu hondartza ondoko tabernak.

1B **3.- Beldur izan, goseak egon**

Ziklozirkus eta lehoi-hezitzailearen arteko elkarrizketako esaldi batzuk dituzu segidan:

Haren beldur al zara?

Ez naiz zuhaitzaren beldur, lur gogorrena baizik

Sekula ez naiz beldur izango berriz

Goseak egongo zara!

Aurreko esaldiei erreparatu eta osa itzazu hurrengoak, behar den aditz-forma idatziz:

- 1.- Mikel ez omen _____ armiarmen beldur, hala dio berak.
- 2.- Ni ez _____ txakurren beldur, nire bi ahizpak bai.
- 3.- Goseak _____, banoa bokata bat jatera!
- 4.- Zeren beldur _____ zu? Ni gauaren beldur _____ txikia nintzenean, baina gaingitu dut arazoa eta gaur egun ez _____ ezeren beldur.
- 5.- Goseak ba _____, segi sukaldera eta har ezazue nahi duzuenak!

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

Testua eta argazkiak: Juanjo Dorronsoro

Pribatutik publikora: Guggenheim bildumak

2 Aurtun New Yorkeko Guggenheim Museoak 50 urte beteko ditu. Hau dela eta, "Pribatutik publiko-
ra" erakusketa ekarri dute Bilbora. Erakus-
keta honen izenburuak adierazten digu
nola osatu zuten Guggenheim bilduma.
Solomon R. Guggenheim familia judu abe-
rats batekoa zen. 1890eko hamarkadan
arterako zaletasuna piztu eta obra klasiko-
ak erosten hasi zen. Geroago inpresionis-
mo, espresionismo, surrealismo eta kubis-
mo estiloko artelanak erosi zituen. 1937.
urtetik aurrera arte ez-objektiboari edo
abstraktuari eman zion lehentasuna.
1959an, Frank Lloyd Wright arkitektoak
Guggenheim Fundazioarentzat egoitza
berria egin zuen New Yorken.

Guggenheim Fundazioaren helburua etor-
kizuneko artea sustatzea da eta film,
bideo eta teknika berriei sortutako obra
interesgarriak biltzen jarraitzen du. Gug-
genheim Fundazioaren sorreran honako
pertsonaia hauen eragina azpimarratu
genezake:

- **Hilla Rebay** artista alemaniarrek bul-
tatu edo aholkatu zuen Solomon
Guggenheim industria-gizona obra abs-
traktua erostera. Bere eragina oso han-
dia izan zen.
- **Karl Nierendorf** galeria-zuzendariak
Alemaniako arte espresionistaren arte-
-bilduma zuen.
- **Peggy Guggenheim**, Solomonen
iloba, pintura eta eskultura surrealista
ugariren jabe zen.
- **Justin K. Thannhauser** arte-bilduma-
gileak artelan inpresionista eta espresio-
nistak zeuzkan.
- **Katherine Dreier**rek Rudolf Bauer
artista alemaniarren obra zuen.

Erakusketari "Pribatutik Publiko-
ra" izen-
burua jarri diote. Honek ez du esan nahi
Guggenheim museoaren artelanak herri-
tarrenak edo *El Prado* eta *San Telmo*koen
antzerak erakunde estatuenak direnik.
Guggenheim elkarte pribatu bat da. Vene-

ziako, Berlingo eta Bilboko Guggenheim
museoak sustatzeko estatuko erakundeek
diru asko jartzen dute. Baina museoak
erabakietan ez dute zeresan handirik.
Eusko Jaurlaritzak, esaterako, aginte
mugatua du Bilboko museoan.

Bilboko erakusketak Guggenheim Funda-
zioaren historia azaltzen du. XIX, XX eta
XXI. mendeko ehun bat artelan daude
ikusgai. Abangoardiako artearen eta arte
garaikidearen bilduma hau estilo ezberdi-
netako artisten lanek osatzen dute. Mai-
sulan nagusienak Van Gogh, Magritte,
Cézanne, Picasso, Marc Chagal, Jackson
Pollock, Alexander Calder, Paul Klee, Kan-
dinsky, Franz Marc eta Sophie Calle beza-
lako artistenak dira.

Erakusketa honetan *Bohen arte garaikide-
aren fundazioak* Guggenheimi dohainik
emandako artelanak ere ikusteko aukera
dugu. Argazki-lan interesgarriekin osaturik
dago Bohenen bilduma hau. ■

"Mugikorra zutik" Alexander Calder (1942)

"Biolin-jole berdea" Marc Chagall (1924)

**Solomon R.
Guggenheimek
sortutako bildumaren
erakusketa 2010eko
urtarrilaren 10ean
amaituko da.**

ARGITALPEN BERRIAK

1B NORA ZOAZ?

Josu Bergara
AME estudioak, Mutriku, 2009

NORA ZOAZ? izenburua du Josu Bergara bakarlari bizkaitarraren lan berriak. Mutrikuko AME estudio-etan grabatu zen, 2008ko iraila eta 2009ko ekaina bitarte. Hamar abestiz osatutako lan honetan, euskal kantautore tradizio-nalen oinarritik hasi eta erritmo eta ildo musikal berrietara aurrerapausoa eman du Josu Bergarak.

Diskoaren lehen abestiarekin, ("Nora zoaz" izena duena, diskoaren izenburuak bezala) bideoklipa grabatu dute eta www.youtube.com/begi-bideak helbidean dago eskuragarri. Hona, berriz, abestiaren hitzak ekarri ditugu:

NORA ZOAZ?

Aireportuko oihanean, megafonoa kantari,
Azkeneko bidaiariaren bila, zelatari,
Maleta galduen unibertsoan, herriminaren usaia,
Arropa zaharren munduan biraka...

NORA ZOAZ? NORA DOA?
BURDINEZKO IZARRA,
NORA ZOAZ? NORA DOA?
AZKENEKO BIDAIARIA.

Hego luzeen azpian, itsaso iluna,
Amaigabeko irletara, hiltzera doana,
Ama gabeko umeak, sentitzen gara,
Etxetik urrun gaudenean, etxekoa urrun denean.

NORA ZOAZ? NORA DOA?
BURDINEZKO IZARRA,
NORA ZOAZ? NORA DOA?
AZKENEKO BIDAIARIA.

Bizitza bidai luzea delako,
Ta oraina, geltoki bat besterik ez delako.

NORA ZOAZ? NORA DOA?
BURDINEZKO IZARRA,
NORA ZOAZ? NORA DOA?
AZKENEKO BIDAIARIA.

Informazio gehiago, helbide honetan:
www.myspace.com/josubergara

1A EZEKIEL

Jasone Osoro
Elkar, 2009

Ezekielek hamalau urte ditu. Etxean amarekin eta arrebarekin bizi da, emakumez inguratuta. Aitak etxetik alde egin zuen, eta ez du hartaz oroitzapen askorik. Hamalau urteko mutil gehienek bezala, bizitza bi partetan banatuta dauka; batetik etxeko istiluak daude, eta bestetik kanpoko giroa: eskola, lagunak, koadrilaren lokala eta... neskak. Neskek buruhausteak ematen dizkiote, etxe barruan eta kanpoan. Ezekielen koadrilako inork oraindik ez dio musurik eman neska bati. Eta denak amorratzen daude. Izan ere, abentura handia da lehenengo musua ematea.

2 URPERATZE HANDIA

Karlos Linazasoro
Elkar, 2009

Karlos Linazasororen lan honetako protagonista naufragor jubilatutak batzuk dira, uharte apartatu eta jendegabetu batera heldu direnak, hain zuzen. Hogeita bi gizon-emakume dira, jubilatutak guztiak, oporretara joan direnak. Hona hemen pasarte bat:

–Eta orain zer egingo dugu? –galdetu zuen agure batek, hodeiertz neurtezinari begira.

Hitz haiek entzutean, bi emakume zahar negarrez hasi ziren.

–Non gaude? Zer gara? Nondik gatoz? Nork jasoko gaitu? Zer gertatuko da gure seme-alabekin?

Elkarteko lehendakariak, hemendik aurrera Bat izango den horrexek, emakume negartiei kalpar luzea ferekatu, eta ondoren esan zuen:

–Bukatu dira pitokeriak! Antolatu beharra daukagu. Zenbat gara, ea, ikus dezagun: hogeita bi.

Guztiak gaude eta! Ongi ba: hemendik aurrera, antolakuntza militarra. Utikan izenak. Gutako bakoitzak zenbaki bat izango du. Ni, adibidez, Bat izango naiz.

Noski, eder-ederra zarelako zu...

–Ez! Lehendakaria naizelako! Eta konforme ez dagoenak ospa egitea du.

–Esango didazu nola...

–Ongi, zu, Bi; zu, Hiru... Eta horrela, gauden ordenari jarraituz, Hogeita bi arte.

–Eta norbait hiltzen bada, zenbakiak bere hartan mantendu edo egokitu egiten dira?

2

Testuari buruzko galdera hauei erantzun:

1.- Nor da Bat?

- a.- Irlara lehenbizi iritsi den pertsona. ☐
- b.- Jubilatutak guztien artean zaharrena dena. ☐
- c.- Jubilatuen Elkarteko lehendakaria. ☐

2.- Zein da jubilatuen jarrera?

- a.- Pozik eta lasai daude. ☐
- b.- Kezkatuta daude. ☐
- c.- Antolatuta daude. ☐

3.- Nolako antolakuntza proposatzen du Batek?

- a.- Denak militarrek izango dira. ☐
- b.- Adinaren arabera ordenatuko dira. ☐
- c.- Nork bere izena alde batera utziko du. ☐

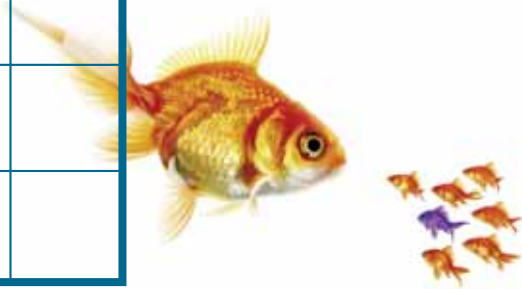
4.- Zein arazo planteatzen du agure/emakume batek?

- a.- Zer egin zenbakiekin norbait hiltzen denean. ☐
- b.- Zaila dela izenetatik zenbakietara egokitzea. ☐
- c.- Denak hiltzen badira, zenbakirik ez izatea. ☐

EUSKAL SUDOKUA

	Astuna				Antónimos Antonymes		Txikia	Altua
			Alto/a Haut/e			Baxua		
	Altua	Handia	Ancho/a Large			Astuna		Estua
			Pesado/a Lourd/e		Ligero/a Léger/e	Estrecho/a Étroit/e	Alto/a Haut/e	Grande Grand/e
		Argia	Estrecho/a Étroit/e	Ancho/a Large		Pequeño/a Petit/e		Bajo/a Bas/basse
Altua	Txikia	Estua						Ancho/a Large
	Estua					Antonimoak		
					Zabala	Altua		
	Baxua	Txikia			Estua	Handia	Zabala	

Antonimoak	Antónimos Antonymes
Txikia	Pequeño/a Petit/e
Handia	Grande Grand/e
Zabala	Ancho/a Large
Altua	Alto/a Haut/e
Baxua	Bajo/a Bas/basse
Estua	Estrecho/a Étroit/e
Astuna	Pesado/a Lourd/e
Arina	Ligero/a Léger/e

ARGAZKI-KLIK

Trafiko-seinalean akats handi bat dago euskarazko azalpenean. Zein?

Eman ezazu bertsio zuzena:

.....

Ikaslearen koaderno

HADE 404

EUSKARA HOBETZEN

Ale honetan, honako moldeak izango dituzu hizpide:

- Perretxikoa zer da hilkorra ala hilgarria?
- Legea, legea egin
- Et, et, et!

Irakur itzazu azalpenak, eta ondoren, praktikarako proposatu dizkizugun ariketak osatu. Badakizu, bestalde, Ikasbil atarian (www.ikasbil.net) *ikas-materialen* atalean aurki ditzakezula, argibidez eta entzungaiez horniturik.

1. atala: HOBETZEKO OHARRAK

[Perretxikoa zer da hilkorra ala hilgarria?]

Lerro hauetan euskaraz oso erabiliak diren bi atzizki aztertuko ditugu: *-kor* eta *-garri*

• *-kor (-or)*

Aditzoinari erantsita, "erraztasuna edo joera" adierako izenondoak sortzen ditu: *ahazkor, aldakor, apurkor, betekor, damukor, emankor, eraginkor, errukior, galkor, hauskor, higikor, hilkor, igarokor, iragankor, iraunkor, itsaskor, kutsakor, maitekor, oldarkor, sarkor, sentikor, sineskor, suntsikor...* Adieraz *-koi*-ren parekoa bada ere, oinarri desberdina (aditzoina) du. *-koi* atzizkiak Joera adierako izenondoak sortzen ditu eta izenei eranstean zaie: *elizkoi, etxekoi, herrikoi...* Bestelako oinarriarekin ere baditugu, hala ere, *aurrerakoi, atzerakoi, barnerakoi* tankerakoak. Gaur egun *-zale* erabiliko genuke horretarako.

• *-garri (-karri)*

NOR-NORK motako aditzoinari (edo aditz esapideko izenari: *barre egin > barregarri*) eranstean zaio eta hiru adiera nagusi ditu:

- balio aktibo edo "eragilea" ("productor de" "producteur/trice de") duten izenondoak sortzen ditu: *adierazgarri, aspergarri, bereizgarri, betegarri, dibertigarri, erabakigarri, errukarri, galgarri, gogaikarri, harrigarri, higuigarri, hilgarri, hunkigarri, ikaragarri, itsugarri, izugarri, kaltegarri, mesedegarri, mingarri, negargarri, nazkagarri, nekagarri, osagarri, penagarri, tentagarri, zirikagarri, zoragarri...*
- balio pasiboa dei dezakegunaren barruan bi azpisail bereizten dira:
 - "X izatea merezi duena". Adibidez, *aipagarri (alegia, aipatzea merezi duena) azpimarragarri, ikusgarri, jakingarri, gogoangarri;*
 - "X daitekeena" adiera. Adibidez, *ulergarri (alegia, uler daitekeena), jasangarri, zenbakarri, aplikagarri...*

Hiru adieretatik hirugarrena ("zertu daitekeena") ugalduta azken urteotan, batez ere erdal *-ble* ordezkatzeko. Eta erabilera berri horren ondorioz, euskal atzizkiaren balio nagusia (balio aktiboa) ahazteko arriskua dago.

Har dezagun perretxiko baten adibidea. Kartel batean, pozoitsua dela eta ez jateko adierazten duen perretxiko baten irudiaren azpian, ontzat emango al genuke "hilkorra" hitza irakurriko bagenu? "Hilkorra" hiltzeko joera duena da, eta, kasu honetan, perretxiko hori "hilgarria" edo "hiltzailea" dela esan nahi dugu. Beraz, "perretxiko hilgarria" beharko luke.

Adibide honi jarraiki osa hurrengo esaldi hauek:

Gaurko bilera izan da. (erabaki)
 Kamioi hauek jaki daramatzate. (galdu)
 Entrenatzaileak talde benetan atera du. (eraso)
 Ikaragarritzko pena dut. Bere egoera erabat da. (erruki)
 Egoera hau ez da (jasan)
 geratu zen. (pentsatu)
 Keinua hori egin zait. (maitatu)

2. atala: ADISKIDE GAIZTOAK

[Legea, legea egin]

Molde honen erabilera eta esanahia aztertzen hasi aurretik, egizu ariketa kokkor hau. Zein da zure ustez esaldi hauen ordain egokia?

Gaur lagunartean afari-legea egin dugu. Zer egin dugu?

- a) Sekulako afaria egin dugu.
- b) Afari arina egin dugu.
- c) Hemendik aurrera afariak nola egingo ditugun adostu dugu.
- d) Legezko afaria egin dugu.

Bazkari-legea egin eta banao ile-apaindegira. Zer egin dut?

- a) Bazkari oparoa egin dut.
- b) Aurrerantzean bazkaltzeko nire ohiturak zein izango diren pentsatu dut.
- c) Legeak agintzen duen bazkaria egin dut.
- d) Bazkari-pasada egin dut.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

Legeak egitea, berez, denok dakigu legegilearen eginkizun berezkoa dela. Baina badu euskaraz beste esanahi bat ere, **bazkari-legea** egiten denean, hain zuzen. Azken kasu honetan, "cumplir con la hora de comer" (a mediodía) esan nahi du. Hau da, bazkaltzeko ohitura bete edo bazkari arin bat egin. Molde honen pareko dugu bazkari-pasada ere.

3. atala: ESAERAK ETA ESAPIDEAK

[Et, et, et!]

Honatz interjekzio bat! Esan beharrik ez, bihotz-egoerak bizitasunez adierazteko erabili ohi ditugula interjekzioak! Eta horietako bat dugu euskarazko "et, et, et!" gaztelaniazko "alto, alto!", "quieto, quieto!" edo "no, no, no!" eta frantsesezko "halte!", "stop!" edo "non, non, non!" adierazteko balio lezakeena.

Zein egoeratan erabiliko dugu? Bada, bi egoeratan, behintzat, bai.

- a) Batetik, arrisku edo larritasun bat salatu nahi denean. Adibidez, demagun haur bat erortzera doala edo erortzeko zorian dagoela. Laster ohartaraziko du gurasoak "et, et, et!" esanez.
- b) Bigarrena, berriz, arreta eskatzekoa izan daiteke. Eta hau ere egoera jakin baten bidez adieraz dezakegu. Demagun, bilera batean, hizlari bat hainbat esplikazio ematen ari zaiela bertan bildutakoei; baina, halako batean, entzuleetako bat esaten ari zaionarekin ados ez, konforme ez. Eskua jaso, eta bere lehenengo hitza: "Et, et, et!, aizu, aizu, esan duzun hori ez da horrela".

Asma ezazu interjekzio hau erabiliz egoera hauetan egokia izan daitekeen esaldi bana:

- Haur txikiak labana hartu du.
- Semeak gelako jostailu guztiak batera ateratzeko asmoa du.
- Aspaldi agindutako bazkaria eskatu dizu lagunak. Zuk ordea ez zeniola ezer agindu uste duzu.

Gure proposamenak ikusi nahi badituzu, jo 46. orrialdera.

IKUSIZ IKASI

AZTERKETAK ETA PILULAK

Hona hemen ikasle batek bidali digun idazlana. Itxuraz, ikasle hau zuetako asko bezala azterketa-garaian oso urduri jartzen da. Hau jakinda, nolako idazlana idatzi duela uste duzu?

- ☐ 1. Errieta egin nahi digu.
- ☐ 2. Azterketa-garaia etorri eta asmo onen eta txarren zerrenda egiten saiatu da.
- ☐ 3. Lagunarteko afari batera gonbidatu nahi gaitu.
- ☐ 4. Sinonimoak lantzeko ariketa bat proposatuko digu.
- ☐ 5. Berari gertatukoa azaltzen saiatu da, bestei ez dakigun gerta.

Irakur ezazu eta egiaztatu zure ustea:

Kaixo, lagunak:

1

Azken egunotan, honelako esaldiak entzun ditzakegu: bihar matematikako azterketa egin beharko dut, eta datorren astean, historiakoa, Habekoa, eta abar. (Batzuk, erdaraz eta beste batzuk euskaraz, noski!). Eta... dagoeneko, **kirioak dantzan dauzkat**; ez baitaukat, ez lo egiteko astirik, ez jateko gogorik. Gainera, gero eta nekatuago nago. Horrela, ez dago azterketak egiterik!

2

Zer? Egoera honi ezaguna deritzozu, e!. Beno, ez zaitez kezkatu! Ziur nago norbaitek aholku batzuk emango dizkizula. Adibidez: Zuk, azterketa egin baino egun batzuk lehenago **har itzazu pilula hauek**, (Somial 10). Izugarri egokiak izaten baitira eta lasaitu egingo zaituzte.

3

Horrelakoak entzunda, zuk pilula onak izango direlakoan, astirik galdu gabe, **erosten dituzu**. Eta... jakina! Azterketa egunean hartzen dituzu, bat edo bi... beno agian, badaezpada.... hobeto hiru.

4

Azterketa egin orduko zu drogazale bat bezala sentitzen zara, oso, oso lasai eta kezkarik gabe. Baina... **orduak pasa ahala, gaizki sentitzen** hasten zara. Ezin duzu arnasarik hartu eta zure eskuak, dar-dar egiten hasten dira. Azkenean... egoeraren kontrola galtzen duzu.

5

Hori txorakeria iruditzen zaizu, ezta! Bada... gauza bera, gutxi gorabehera, niri gertatu zitzaidan. Egia esan, **aztertzaileari esker**, azterketa bukatu ahal izan nuen. Berak, niri gertatutakoa ikusi ahal izan zuen eta ikasgelatik atera ninduen. Nirekin denbora luzea egon zen eta animatu ninduen azterketa bukatzera.

6

Nekez, bukatu nuen eta gainditzea lortu nuen, zorionez!. Bestela, ziur nago berriro ez nukeela egingo. Esan zidanez, **berari ere gauza bera gertatu zitzaion** unibertsitateko karrera amaitzean. Eta, azaldu zidanez, pilulek, batzuetan, kontrako ondorioak eragiten dituzte eta horixe gertatu zitzaidan.

7

Beno, lagunak, nire aholkurik onena hau da: **asko ikas ezazue eta ez ezazue ezer hartu jakin gabe**. Agian infusio batzuk ongi etorriko zaizkizue, baina... kontuz ibil zaitezte pilulekin. Zorte ona izan dezazuela opa dizuet eta aurrera.

Agur guztientzat.

Irakur itzazu berriz beltzez nabarmendu ditugun esaldiak eta ondoren, ordena itzazu ideia hauek paragrafoen arabera:

- ___ Aholku bat jaso du.
- ___ Aholkua bete egiten du.
- ___ Azterketa-garaian nola sentitzen den azaldu digu.
- ___ Berari gertatutakoa kontuan hartzeko aholkua ematen du.
- ___ Laguntzaileak bere esperientziaren berri ematen dio.
- ___ Norbaiten laguntzari esker konponbidea aurkitu du.
- ___ Ondorioak sentitzen hasten da.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

Erantzun nahi al diozu?

Erantzun iezaiozu ikasle honi. Zure eskutitza idazteko baliagarri izan daitezkeen zenbait ideia dituzu hemen jarraian. Aukeratu eta antolatu testua zenbait paragrafotan:

- a.- Ikasle zara eta zuri ikasle honek gaia puztu egin duela iruditzen zaizu. **Ez zaizu sinesgarria egin** berak esan duena.
- b.- Zuri ere inoiz honelakorik gertatu zaizu. Egin bioi gertatutakoaren arteko **konparaketa**.
- c.- **Eskertu** egin nahi diozu biziki bere aholkua. Zuk ere beste hainbeste egiteko asmoa zenuen, baina hemendik aurrera oso gogoan hartuko duzu berak esandakoa.
- d.- Zu irakaslea zara eta **ez zatoz bat** inondik ere irakasleak hartu duen jokabidearekin. **Kexa zaitez**; izan ere, zure ustez, irakasleak azterketak zaintzeko daude eta ikasleek ondoezik badaude, beren arazoa da.
- e.- Besterik...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

▶ IDAZTARAUAK

> ENE/NIRE, NIRI

Euskal pertsona-izenordainen deklinabidean batasuna lortzeko, punturik korapilotsuena, forma indartuen arazoa alde batera utzirik, *ni* izenordainaren *noren* kasuari dagokiona da. Euskalki guztietako testu zaharretan kasu horren forma **ene** zen, bizkaieratik zubererara.

XVII. mendearen amaieran **nere** forma agertzen da, goi-nafarrerazko testu batean, eta hurrengo mendean urte bertsuetan azaltzen da lapurteraz (1733) eta gipuzkeraz (1739). Geroago, baina mende berean, **nire** forma agertzen da bizkaieraz. Harrez gero, *nire* eta *nere* nagusituz doaz Hegoaldean *ene* forma zaharraren kaltean, gaur egun, batez ere, zenbait esapide fosildutan (*ene!* e.a.) erabiltzen dena.

Iparraldean, aldiz, *ene*, *nere* bezain erabilia da, ahoz nahiz izkribuz.

Mende honetan, *nire* aldaeraren aldeko joera nabaria gertatu da Hegoaldean. Joera hori aurreko belaunaldietan hasi zen nabarmentzen, Azkuek bere "Gipuzkera osotuan" *nire* forma proposatu zuenez gero, eta erabat normala da Orixegan eta bere belaunaldiko beste hainbat idazle ez bizkaitarren.

Bestalde, jakina denez, *nire*-ren aldeko joera hori areagotu da euskara batuan. Orobat, ezin ahaztuzkoa da, batasunaren ikuspuntutik, Bizkai aldeko hainbat idazlek *nire* aldaerari dion atxikimendua.

Neri-ri dagokionez, forma berria da, XIX. mendearen erdialdean *nere*-tik analogiaz sortu zena, eta harrez gero batez ere gipuzkerazko idazleek (ez, dena dela, guztiek) erabili dutena; *niri*, aldiz, euskalki guztietan (zubereraz izan ezik) agertzen da lehen testuetatik hasita. Kasu honetan zahartasuna eta hedadura kontuan harturik *niri* da hobestekoa. *Neri*-ren arrazoi berberengatik *eni* formak, batez ere zubereraz erabili dena, baztergarria dirudi.

Hauxe da, hortaz, Euskaltzaindiaren erabakia: *ni* izenordainaren *noren* kasuan **nire** erabil dadila (eta, jakina, *niretzat*, *nirekin*), eta orobat *ene*, maila jasoan bederen; *nori* kasuan *niri* erabil dadila.

Zuzen itzazu esaldiok irakurri duzun arauaren arabera:

1. Zure kotxea enbarazuan dago. Horregatik ezin dut nirea aparkatu.
2. Zure alaba nerearekin batera doa udalekuetara.
3. Nirekin ados ez bazaude, esan.
4. Nereztat zu bezalakorik ez dago.
5. Nere herriko neskata maite.
6. Neri gertatu zaidana zuri ez gertatzea espero dut.
7. Ene! Hau ustekabea!
8. Nire etxeko leihotik ikusten dena paregabea da.
9. Nere anaia Urban da asteburu pasa.
10. Zure lagunak garaiz etorri dira. Nereak, beti bezala, berandu.
11. Nerekin etortzeko asmorik ba al duzu? Bestela, banao.
12. Ez ezazu kotxea hartu. Nerian joango gara.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 46. orrialdera.

09

AZERI.- Zorro. Renard.
AZKONAR.- Tejón. Blaireau.
BASAKATU.- Gato montés. Chat sauvage.
BASURDE.- Jabalí. Sanglier.
GARAGAR.- Cebada. Orge.
GOROSTI.- Acebo. Houx.
HAGIN.- Tejo. If.
HARIZTI.- Robledal. Chêneaié.
LIZAR.- Fresno. Frêne.
OREIN.- Ciervo/a. Renne, cerf.
ORKATZ.- Corzo. Chevreuil.
PAGO.- Haya. Hêtre.

13

- 1.- b
- 2.- c
- 3.- Testuan oso modu nabarmenean daude adierazita oinetako hauek alderdi onak eta horretarako idazleak erabili dituen adjektibo guztiak positiboak dira. Hona hemen, adibide gisa, aipatzen dituen ezaugarri batzuk:

- Oso ondo egina dago eta diseinua alboratu gabe
- Goi mailako lehengaiak
- Zolaren bikaintasuna
- Hobeia izango da zure kirol jarduna
- Ez du munduan berdinik...

26

1. OKER
2. ZUZEN
3. ZUZEN
4. ZUZEN
5. OKER
6. ZUZEN
7. ZUZEN
8. OKER

29

... begira jarri zait, gorri-gorri eginda; negarrez hastera balihoa bezala mugitu du kokotsa; begiak malkoz beterik zeuzkan, jaiki da, ostiko bat eman dio dama-mahaiari, eta etxera joan da garrasika:
 -Tranposo zikina! Ez zaitut ikusi ere egin nahi!

31

Baserriko neska: 1, 2
 Kaleko neska: 3, 4, 5, 6
 Pasarte osorik:

Baserriko neska era tradizional batean daude jantzita. Orkatilaraino heltzen zaie gona, zapia buruan eta eskoterik gabe. Aitzitik, hiriko neskek ez dute horrelako trazarik. Haien soinekoak arinak dira, hai-zeak mugitzen ditu. Gona laburragoak dituzte, belauburuak agerian utzita eta eskoteak ere zabal-zabalak. Paparrean, gainera, bitxiak daramatzate. Baserritarren aldean jarrera erakargarria dute hiriko neskatilek, ikuslea kortejatzen ariko balira bezala.

35

1.- Ziklozirkusek agur esaten die lagunei

Ziklozirkusek bizikleta hartu eta agur esaten die lagunei. Badoa Afrikako sabanan zehar, aurrera eginez eta hara non hainbat animaliarekin egiten duen topo: lehenbizi, bi jirafa ikusiko ditu; ondoren, elefante-ama eta bere kumea eta azkenik, bat-batean, lehoi bat agertuko zaio bidean.

2.- Zuhaitzetik erorita

- 1.- Hitzematen
- 2.- otzanak
- 3.- lasterka hasi
- 4.- kalte

3.- Beldur izan, goseak egon

- 1.- da
- 2.- naiz
- 3.- nago
- 4.- zara/nintzen/naiz
- 5.- zarete

37

NORA ZOAZ?

- 1.- ZELATARIA
- 2.- HERRIMINA
- 3.- BIDAIARIA
- 4.- AMAIGABEKOA
- 5.- ORAINA

URPERATZE HANDIA

- 1.- c
- 2.- b
- 3.- c
- 4.- a

38

ARGAZKI-KLIK!

Hauxe litzateke bertsio zuzena:
Umeak/Haurrak izan ezik

EUSKAL SUDOKUA

Estua	Astuna	Baxua	Ligero/a Léger/e	Grande Grand/e	Antónimos Antonymes	Zabala	Txikia	Altua
Txikia	Arina	Zabala	Alto/a Haut/e	Estrecho/a Étroit/e	Pesado/a Lourd/e	Baxua	Handia	Antonimoak
Antonimoak	Altua	Handia	Ancho/a Large	Bajo/a Bas/basse	Pequeño/a Petit/e	Astuna	Arina	Estua
Baxua	Zabala	Antonimoak	Pesado/a Lourd/e	Pequeño/a Petit/e	Ligero/a Léger/e	Estrecho/a Étroit/e	Alto/a Haut/e	Grande Grand/e
Astuna	Handia	Argia	Estrecho/a Étroit/e	Ancho/a Large	Alto/a Haut/e	Pequeño/a Petit/e	Antónimos Antonymes	Bajo/a Bas/basse
Altua	Txikia	Estua	Grande Grand/e	Antónimos Antonymes	Bajo/a Bas/basse	Ligero/a Léger/e	Pesado/a Lourd/e	Ancho/a Large
Zabala	Estua	Altua	Txikia	Astuna	Handia	Antonimoak	Baxua	Arina
Handia	Antonimoak	Astuna	Baxua	Arina	Zabala	Altua	Estua	Txikia
Arina	Baxua	Txikia	Antonimoak	Altua	Estua	Handia	Zabala	Astuna

[42/43]

❌ 5. Berari gertatukoa azaltzen saiatu da, besteoi ez dakigun gerta.

Ideiak ordenan:

1. Azterketa-garaian nola sentitzen den azaldu digu.
2. Aholku bat jaso du.
3. Aholkua bete egiten du.
4. Ondorioak sentitzen hasten da.
5. Norbaiten laguntzari esker konponbidea aurkitu du.
6. Laguntzaileak bere esperientziaren berri ematen dio.
7. Berari gertatukoa kontuan hartzeko aholkua ematen du.

[44]

1. ONGI
2. Zure alaba **nirearekin** batera doa udalekuetara.
3. ONGI
4. **Niretzat** zu bezalakorik ez dago.
5. **Nire** herriko neskata maite.
6. **Niri** gertatu zaidana zuri ez gertatzea espero dut.
7. ONGI
8. ONGI
9. **Nire** anaia Urban da asteburu pasa.
10. Zure lagunak garaiz etorri dira. **Nireak**, beti bezala, berandu.
11. **Nirekin** etortzeko asmorik ba al duzu? Bestela, banao.
12. Ez ezazu kotxea hartu. **Nirean** joango gara.

[40/41]

1. atala: HOBETZEKO OHARRAK

Gaurko bilera **erabakigarria** izan da. (erabaki)
Kamioi hauek jaki **galgarriak** daramatzate. (galdu)
Entrenatzaileak talde benetan **erasogarria** atera du. (eraso)
Ikaragarritzko pena dut. Bere egoera erabat **errukigarria** da. (erruki)
Egoera hau ez da **jasangarria**. (jasan)
Pentsakor geratu zen. (pentsatu)
Keinu hori **maitagarria** egin zait. (maitatu)

2. atala: ADISKIDE GAIZTOAK

b, d

3. atala: ESAERAK ETA ESAPIDEAK

Et, et, et! Hau ez da jostailu bat.
Et, et, et! Ez eta pentsatu ere! Gero nork jasoko du gela?
Et, et, et! Nik ez nizun ezertxo ere agindu.

ikasbil

Ikas-materialen bankua

Galdetu zure
→ euskaletagian!

Aitzakiarik ez!

- ▶ zeure kasa
- ▶ zeure martxan
- ▶ zeuk nahi bezala

2009ko AZTERKETA-DEIALDIA

Euskalduntzearen lehen, bigarren hirugarren eta laugarren mailak

2009ko BIGARREN DEIALDIA

	1. maila	2. maila	3. maila	4. maila
Ahozko proba	Azaroaren 19, 20 eta 21ean	Azaroaren 19, 20 eta 21ean	Azaroaren 27 eta 28an	Azaroaren 21ean
Behin-behineko emaitzak	Abenduaren 4an	Abenduaren 4an	Abenduaren 4an	Abenduaren 4an
Emaitza orokorrak	Abenduaren 11n	Abenduaren 11n	Abenduaren 11n	Abenduaren 11n

HABE

Deialdiaren testu osoa:
www.habe.euskadi.net